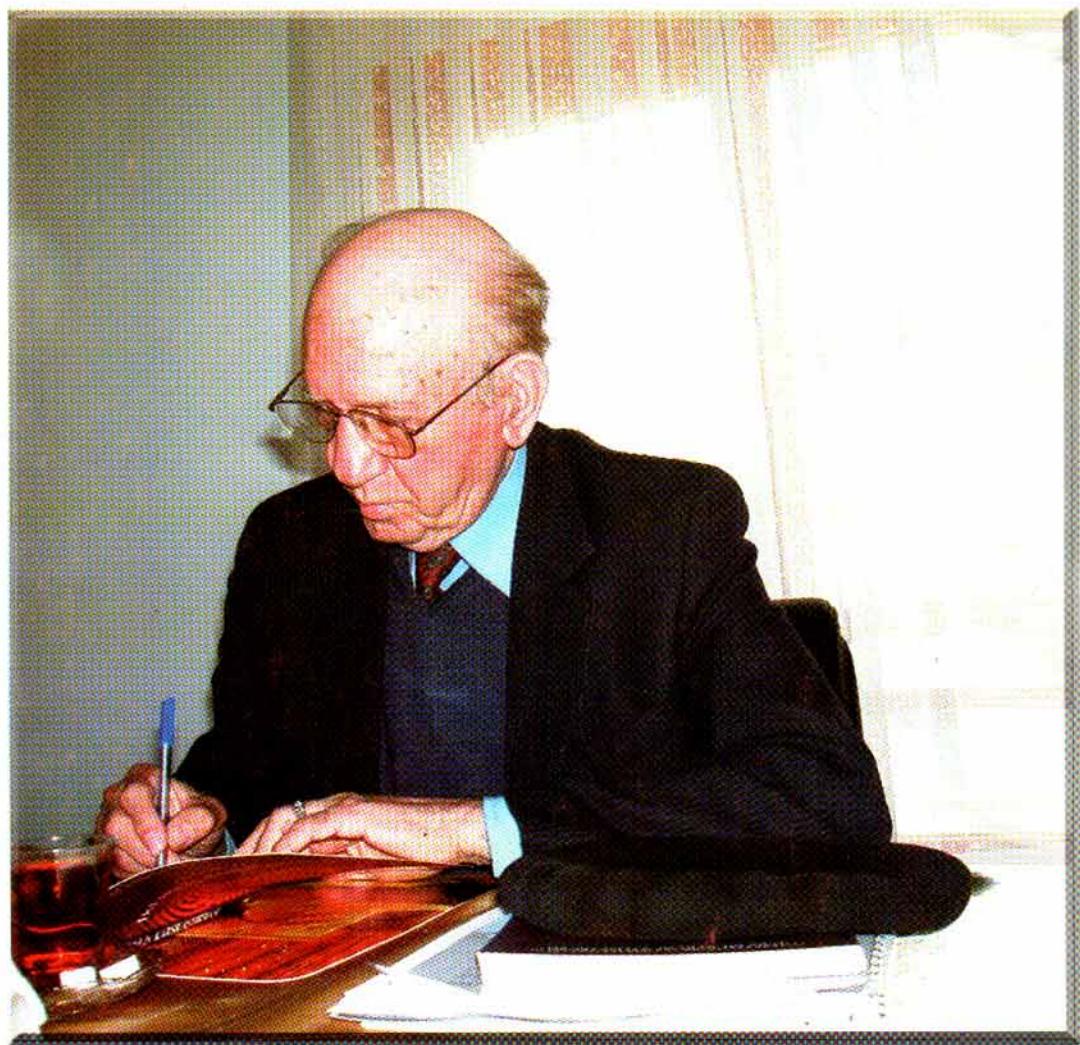

وارلیق

تۆركىچە - فارسجا فرهنگى درگى
فصلنامە فرهنگى ترکى - فارسى

٢٧- جى ايل، ياز ١٣٨٤، ساينى ١٣٦ (ضمييمه)

دۇكتور جواد هيئەت ٨٠ ياشىيندا

وارليق

فصلنامه فرهنگى فارسى - تركى

اوج آيدا بير چيخان توركجه - فارسجا فرهنگى درگى

دوكتور جواد هيئتين ۸۰ / ايلليكىنه حصر اولونموش اوزل بۇراخىلىش

۲۷- جى ايل، ساينى ۱۳۶ (ضمىمە)، ياز ۱۳۸۴

دوكتور جواد هيئت ين

طنطنهلى ۸۰ ايلليك ياش يۇيىلەيى

ايىندى آبىنин ۲۶ - سىندا (۱۶ مارس ۲۰۰۵) آنكارادا احمد يسوى اوپىورسىتەسى مۇتولى هىياتى طرفينىن حاضرلانان دوكتور جواد هيئت ين ۸۰ ياشى يۇيىلەيى مراسىمىي كېچىرىلدى. بۇ مراسىم آنكارا دۇولت رسم و هېتكىل مۇزەسى سالۇنۇnda و ۵۰۰ نفردن چۈخ آدامىن ايشتيراكىله چۈخ طنطنهلى شكىلde تشكىل اوپۇنۇشدو. مراسىمده تۆركىهنىن اسکى كۆلتور ناظيرى و احمد يسوى اوپىورسىتەسى مۇتولى هىياتى باشقانى نامىق كمال زىبىك و مۇتولى هىياتى اعضاسى، آذربايجان تحصىل ناظيرى پروفېسور مىصىر مردانوف، ایران سفيري جناب دولت آبادى، آذربايغان سفيري پروفېسور محمد نوروز، كۆلتور و تحصىل ناظرلىكى مۆستشارلارى، ایرانىن كۆلتور مۆستشارى بىل كىنەت اوپىورسىتەسى ركتۇر و پروفېسور على دوغراماجى، باكى دۇولت اوپىورسىتەسى ركتۇر و پروفېسور آبيل محرومۇف، آذربايغان باشقاپى ئانار رضا و بىر نىچە مىلت و كىلى و آتا تۆرك عبد الله يەنف و آذربايغان يازىچىلار بېرىلىكى باشقانى ئانار رضا و بىر نىچە مىلت و كىلى و آتا تۆرك يۆكىك قۇرۇم باشقانى پروفېسور صادق تۇرال و بىر چۈخ اوپىورسىتە منسوبىلارى و مطبوعات نومايىندهلىرى ايشتيراك ائتدىلر. يۇيىلەيى مراسىمىي احمد يسوى اوپىورسىتەسى مۇتولى هىياتى باشقانى جناب نامىق كمال زىبىكىن نىطقى ايله باشلادى، ناطيق ايشتيراكچىلارا خوش گىلدىن دىنىكىدىن سۇنرا دوكتور جواد هيئت حاقىندا دانىشدى و اوّزو و ايشتيراكچىلار طرفينىن اونا تېرىك دىنى. نامىق كمال بىگ نىطقىندا ايرانلا تۆركىهنىن دۇستلۇغونون اهمىتىندىن سۈز آچدى و بىلە دىنى: «تۆرك مىلتى و فارس مىلتى قۇمشۇ و دين قارداشى ايكى مىلتدىر. هر ايكى مىلت ده آللارا اينانير، حضرت محمد مصطفى يا پىغمەر اولاراق ايمان اندىر، اوئون گىتىرىدىكلىرىنە دە. بۇندان اوئەسى

تغروّعاتدیر. هر ایکیمیز ده حضرت محمدی سندیگیمیز کیمی حضرت علی‌الله‌اکرم‌اصل - بینتیمی ده سئویریک. بیبریمیز بونا علاوه اوّلراق علی ولی الله دئییر. من دئییرم کی: واللاهی ده بیللاهی ده علی ولی الله دیر. ایران قارداشیمیزدیر. ایران جواد هیئتی بیزدندیر دئییرسه، حاقلیدیر. جواد هیئت اوّلردارداندیر. آذریلر جواد هیئت بیزدندیر دئییرسک، ایرانی و آذربایجانی یالانلامیریق، اما بیز ده دوز دئییریک. بوتون ایچیمدن دئییرم : آلاتتیک اوته‌سیندن یا دا بریسیندن ایرانا سالدیران (هوجوم ائدن) منه سالدیرمیش دئمکدیر. نامیق کمالدان سوّنرا باکی دان گلن آذربایجان تحصیل ناظبیری پروفسور مصیر مردانوْف کورسویه چیخدی و احمد یسوی اوّنیورسیته‌سی موّتوّلی هئیأتی باشقانیا بو یوبیلیتی تشكیل ائله‌دیگی اوّچون تشکور ائتدی و دوکتور هیئت دن سیتاییشله بحث ائتدی. سوّنرا دوکتور هیئتی اوّلکه‌لریمیز آراسیندا حقیقی دوستلوق کوئرپوسو روّلو ایفا ائتدیگینه گوئه آلقیشلادی. اوّلدان سوّنرا دانیستان آتا توّرک یوکسک فورومو باشقانی پروفسور صادق توّزال دوکتور هیئتی ایران و توّرک دوّنیاسی نین بؤیوک عالیمی، هم ده خنیرخواه ایجتمیاعی خادیمی اوّلراق ایکی اوّلکه آراسیندا دوستلوق کوئرپوسو بارادیغی و دېلی علمی - ادبی اثرلری اوّچون آلقیشلادی و اوّنون البنی اوّپمک ایسته‌دی. سوّنرا ایران بؤیوک اتلچیسی آقای دولت آبادی دانیشدی و باشقانی ایرانا موّناسینیندن اوّترو هم ده ایرانلی عالیم دوکتور هیئتی یوبیلیتی حاضرلادیغی اوّچون تشکور ائتدی. سوّنرا آذربایجان سفیری کورسویه چیخدی و دوکتور هیئت بارده جوّخ سیتاییشله بحث ائتدی و اوّنون آذربایجان و آذربایجان خالقینا ائله‌دیگی خیدملری آلقیشلادی و دئدی کی، پروفسور دوکتور جواد هیئت اوستادیمیزی آذربایجاندا هر کس سئویر و اوّنو عصریمیزین دده قوّرقودو بیلیرلر. سوّنرا آنار رضا و بیل کنت اوّنیورسیته‌سی رکتّورو پروفسور علی دوغراماچی عئینی مضموندا دانیشدیلار. دوغراماچی دندی کی، جواد هیئت حیاتیندا همیشه چتین اوّلانی سئچمیشیدیر: عالی تحصیلده طبیّی، طبیده جراحینی و جراحلیقدا اوّرک جراحیسینی!

سوّنرا فیض الله بوّداق دانیشدی و جواد هیئت حاقيّیدا نريمان حسن زاده طرفیندن يازيلمیش بیر شعری اوّخودو. اوّلندان سوّنرا آذربایجاندان گلن بین‌الخالق اوّنیورسیته‌سی رکتّورو پروفسور اتلشاد عبدالله‌زاده چیخیش ائله‌دی و دوکتور هیئتین آذربایجان، اوّزللیکله بین‌الخالق اوّنیورسیته‌سینه ائله‌دیگی خیدملردن دانیشدی و اوّنون همکارلیغی ایله فخر ائله‌دیگینی بیان ائتدی. سوّنرا ایستانبول اوّنیورسیته‌سی پلاستیک جراحیسی پروفسور ابراهیم بیلدریرم ایستانبول اوّنیورسیته‌سی طرفیندن دانیشدی و دوکتور هیئتی تبریک ائتدی سوّنرا آذربایجان رادیو- تلویزیون صدری پروفسور نیظامی خودی یئش گله بیلمه‌دیگی اوّچون اوّنون مقاله‌سینی توّماينده‌سی علی بیگ اوّخودو. سوّنرا پروفسور کامیل ولی یئش معروضه‌سینی اوّخودو، سوّنرا آمریکادا ياشایان و آناسی نین یوبیلیتی اوّچون حیات یولداشی ایله آنکارایا گلن دوکتور مارال هیئت دانیشدی و هیئت عایله‌سی طرفیندن یوبیلیتی ترتیب ائدلره تشکور ائتدی و دندی کی، بیز باجیلار دوّنیانین دورد گوشه‌سیندن آتمیزین یوبیلیتی

قوزلاماغا گلديك و بو گون چوخ شاديق. بيز آتاميزى انوده آنجاق كتاب اوخورken و يا يازى يازارken گۈرموشوک. او بىزه دايىما گرچكلرى آرابىن و حقيقتىن آيرىلماين دئمىشدىر. دوكتور هيئت بيزيم اوچون يالىز آتا دئيل، عىنى زاماندا بىر اورنك و رهبر اولموستدور. سۇنرا آلمانىدان گلن پروفسور فان لىسن آلمانغا دانىستدى و پروفسور آقا بىگ دە ترhomە ائتدى. فان لىسن باكىدا دوكتور هيئتىن ھمكارى اولموش و اوون ايلدن بىر عىنى خانادا جراحى عملىاتلارى آپارىلار. او دوكتور هيئتى ايراندا و شرقده آجىق اوزىك جرجىسى بىن اوئنجوسو كىمى تعريف ائتدى و اوئنو فيلوسوف جراح أدلاندىرىدى. اوئنان سۇنرا دوكتور هيئتىن صىنيفاداشى تۈركىيەنىڭ اسكتى ناظىرىيەندىن دوكتور سعدالدین بىلگىچ دانىشتدى. سۇنرا دوكتور هيئتىن ٩٠ ياسىبىدا دوكتور كىگىلى دانىستدى و دوكتور هيئتى تېرىك ائتدى. سۇنرا دوكتور هيئتىن خانىمى هامبدان تشكۈر ائتدى. اوئنان سۇنرا يۈيلىشى مۇناسىبىتىلە گلن تېرىكلى اوخوندو، دوكтор هىنە ھەبەلەر و ئىرىلدى و ان سۇن باشقان نامىق كمال زىيىك دانىستدى و دانىشانلاردان و ايستىراكچىلارдан تشكۈر ائتدى. ايجلاسىن سۇنۇندا شام يىشمگى اوچلاق تۆركۆستان پىلۇوی و ئىرىلدى.

باكىدا يۈيلىشى :

مارسين ۲۶ - سىندا باكىدا دوكتور هيئتىن ٨٠ ايللىگى مراسىمى بىننالخالق اۇنيورسитетىسى خستەخاناسىندا MIR طيب مرکزىيەنин آچىلىشى ايله بىرگە كىچىرىلدى. هر ايکى مراسىمى عىنىي گۈنلە بىننالخالق اۇنيورسитетىسى ركتورو آكاديمىك پروفسور ائلشاد عبداللهزادە طرفىنندىن تشكىل ائدىلەمىشدى. تصادۇفًا همان گون يىنى آذربايجان پارتىاسىنин عۆمومى تۈپلانتىسى ايدى، اوئنا گۈرە ايجلاسى پروفوركتور آكاديمىك حسین احمدوف ايدارە ائدىرىدى. ايجلاسى آچدىقىدان سۇنرا پروفسور ائلشاد بىكىن آنكارادا دوكتور هيئتىن يۈيلىشىنەدە كى نىطقىنندان پارچالار اوخوندو. سۇنرا طيب مرکزىيەن پىزىيدىتى پروفسور آقا بىگ دانىشدى، سۇنرا خستەخانانىن ديركتورو كريستا خانىم آقابىگ دانىشتدى و خستەخانا بارەدە معلومات وئىرىدى. اوئنان سۇنرا پروفسور فان لىسن، دوكتور مرى توْمسن، ناظىرلر كابىتى نۇماينىدەسى قۇربان صاديقۇف، دوكتور بهروز صفرعلى، آكاديمىك آقابىغ، صابرر رۆستم خانلى و بهروز آخوندولف دانىشدىلار، سۇنرا قۇناقلار طيب مرکزىنى گۈدىلر و سۇنرا يىنمك و ئىرىلدى.

عالیم شخصیت، حاذیق حکیم و بؤیوک جراح

فیروز دولت‌آبادی*

اولو تانرى نىن آدى ايله

ايران اسلام جومهوريتى بىن سفيري و صلاحىتلى نۇماينىدەسى اولاراق، خىيرلى و اوزون عۆمرۇنو دۇس و قۇنسۇ اولكەلر ايران و تۈركىيە خالقلارينا خىدمەت ائتمىگە صرف اندىن و بۇ اىكى صىرىلى قۇنشۇ اولكەن مۇناسىيتلىرى بىن داها دا اىكىشاف ائتمەسى اوچۇن هېچ بىر ياردىمىنى اسىرگەمەن بىر شخصىن ئىله مؤحتىم تېرىك ماراسىمىندا اىستىراك ائتمەدن شرف دۇورام.

بۇ عالىم شخصىت، حاذىق حکیم و بؤیوک جراح، بىر چۈخ اىنسانا يېنىدىن حىات باغىشلادىغى كىمى، اىرانلار و تۈركلر آراسىنداكى كۆنۈل بېرىلگى و برابر ياشاما رۇحونو دا قۇوتلىنىرىمىش، اىكى بؤیوک قۇنسۇ اولكە آراسىنداكى دۇستلوق و فارداشلىق رۇحونو تېلغى ائتمىش و بۇ اىكى خالقىن قارداشلىق ابدنالى نىن حىاتا كىچىمەسى اوچۇن بۇيۇك سعى گۇسترمىشىدیر.

مۇحترم اىشتىيراكچىلار، ذىرىلى علم آداملارى،

شۇبە يۇحدۇر كى، مەدىتىلى، مۇتفكىر و عالىم اىنسانلارىن واسىطەسىلە اىكى اولكە آراسىندا يارانان اعتماد، گۆزىن و دۇشونجەنин آزاد جىريانى و حرتكى، عىئىنى - زاماندا سربىست تىجارت، اىكى اولكە خالقلارى نىن احتىاجلارى نىن صىميمىتىلە تامىن اۇلونماسى و قانونى و حلال سرمایەنин امنىتى كىچىمىشىدە ايران و تۈركىيەن مۇقدىر، عظمتىلى و عزىز اولماسىنا سبب اولدوغو كىمى، دۇنیانىن بۇگۈنكۈ شرطلىرىنده دە اينكىشافىن، اىقتىدارىن گۆجلەنمەسى نىن و دۇشمنلىرىن ضعيفىلەنمەسى نىن تك بۇلودور.

اگر گۆجلو تۈركىيەنى تعرىف ائدرىكەن اۇنون ايرانلا مۇناسىيتلىرى نىن محدودلاشدىرىلماسىنى و يا ايراندا اسلام جومهوريتى نىن موقتىدىرىلىكىنەن بىتىپ بىزىمەلە تۈركىيە جۆز مەھورىتى آراسىنداكى مۇناسىيتلىرىن محدودلاشدىرىلماسى فيكىرىنى مۇدافىعە اندىن وارسا، شۇبەسىز يا قارا قىلبىدىر يا دا سەھو اولاراق بىلە بىر يۈل گۇسترىر. بىلە سەھو بىر يۈل گۆستەرن شخص، يۈلۈن دۆزلىتك مجورىتىنەدیر، چۈنكى بۇنون كىمى سعىلر اۇنون هر اىكى اولكەنин دە گۆجلەنمەسىنى اىستەمدىيگىنى گۇسترمىكەدەدیر، او، يا جاھىلدىر و مسألهسىنى آنلاماقدا چىتىلىك چىكىر، يا دا دۇست قىافەسىنە بىر دۇشمندىر.

* ايران اسلام جومهوريتى نىن تۈركىيەنى سفيري

حیاتینی بۇ يوللا وقف ائدن و ایران ایله تۈركىيەنین بۇبىزكىلۇگونو و عظمتىنى بۇ ایکى مىلتىن بېرىلىگىنده گۈرن جناب دۇكتور جواد هيئت كىمى بۇبىزكى شخصىتىر بۇ ایکى اوللەنن حقىقى سرمایهلىرى و خزىنەلىرىدیر. اونلارى تېرىك اتىمك بۇتون ايرانلىلار و بۇتون تۈركلەر تېرىك اتىمك دئمكدىر. اصليندە بۇ يۇلۇ اىزىلەيتلىرى خاطىرلاماق و دېرىلندىرىمك ایکى مىلتىن زىنگىن اۇرتاق مەنيتىنин و مۇحتشم رۇحونون دېرىلندىرىلەمىسى و ایکى اوللەنن معنوى سرمایەسىن توکنمىزلىگىنە اینانان اىنسانلارين سايغىلانماسىدیر.

بۇ گۈن احمد يسوى اۇنیورسитетىسىنده كى قىمتلى قارداشلارىمىز، اوستاندار و تۈركىيەن دىگر آراشدىرماچىلارى جناب دۇكتور هيئىتى تېرىك اتىمكىلە بۇ دۆشونجىنى تشويق اندىب دستكەلەپىرلەر كى، ایران و تۈركىيەن اىقتىدار و عظمتىنى اىستەين گۈرچىك دۇستلار، بۇ ایکى مىلتىن بېرىلىگىنى دۆشوننلەر و اۇنۇ مۆدادىعە اندىلەردىر. اونلارىن اىستەدىكلىرى كۈنۈل بېرىلىگى و بېرىلىكىدەلىكدىر. شاعىرلەر دىنېرىگى كىمى، كۈنۈل بېرىلىگى، دىل بېرىلىگىنەن داها ياخشىدىر.

من دە بۇ بۇبىزكىلەپىزىلە بېرىلىكىدە جناب دۇكتور هيئەتە احتىراملارىمى و تشكۈزلىمى بىلدىرىمك اىستردىم. انشاء الله بۇتون كىمى مراسىملەر ھر ايل ایران و تۈركىيەن بېرىلىگى اوغرۇندا اوّرકەن چالىشان دىگر شخصىتىر، مىلا دۇكتور احمد پىستارلى اۋچۇن دە كىچىرىلسىن.

آذربایجان بىنالخالق اۇنیورسитетىسى - مىر خستەخاناسىنین آچىلىشى

بؤیوک عالیم، مشهور حکیم، نادیر شخصیت

پروفسور دوکتور محمد نۇرۇز اوغلو*

آنا وطنیم آذربایجاندا پروفسور جواد هیتین بؤیوک عالیم، دۆنیا طیبینه دامgasینی وۇرموش مشهور بیر حکیم، تۆرك دیلینه، تۆرك تاریخینه، تۆرك دۆنیاسینا بؤیوک خیدمتلىرى اولموش نادیر بیر شخصیت اولدوغونو كىچىكىن بؤیوگە ھامى يىلىر.

پروفسور جواد هیتین حیات و فعالیتىنے حصر اولۇنۇمۇش چۈزخ سايىدا يازىلار، كىتابلار اولدوغو، فيلملىرى جىكىلدىيگى، اوئۇن بير چۈزخ دۇولتلر، اوئۇرسىتەملەر، آكاديمىالار طرفىندەن يۆكىك مۇكاباتلارلا لايقى گۇرۇلدۇگو دە معلومدور. آنجاق اوئۇن نە قدر هەر طرفلى فۇمنال بير ضىالي، نە قدر نادیر تارىخى شخصیت اولدوغونو بىلەك و حىس اتتمك اوئۇن ياخىندان تائىماقلە، اوئۇن دۇستلۇغونو قازانماقلا مۇمكىندۇر.

آنکارادا ۱۲ ايل بۇندان اوڭ تائىش اولدوقدان سۇئىرا پروفسور جواد هیتىدن چۈزخ شىئى ئېرىندىم و اوئۇن دۇستلۇغۇ قازانا بىلدىممسە، دئمك بۇ ۱۲ ايل ھدرە گىتنىمەمىش، اوزۇمۇ خوشىخت سايا بىلرم.

پروفسور جواد هیتى پروفسور احسان دۇغراماجى ايلە، اوئۇن اوپىيندە تائىش اتتىكىن دۇنیا صحىھىسى نىن، تۆرك دۆنیاسى نىن بۇ اىكى فۇمنال شخصىتى نىن، نەنگ عالىمى نىن اينگىلىسىجە دەن فرانسيز جايى، فرانسيز جادان عربىجه يە، عربىجه دەن فارسجا يائىچىن درىندىن علمى، ادبىاتى، دىنى، تارىخى، فلسەفەنى احاطە اندىن صۇھىتىنى ساعاتلارجا خىزانلىقلا، خىرللە دىنلەديم.

آذربایجان خالقى، تۆرك دۆنیاسى، بىلە داهى عالىملار، نادیر شخصىتلىرى يېتىشىدىرىدىگىنە گۇرە اوزۇنۇ خوشىخت حساب اندە بىلر.

آذربایجاندا ۸۰ ياش اورتا ياش حساب اندىلەر. بؤیوک شاعيريمىز عثمان سارى وللى دئمىشىدیر:

۱- بىلە آلمَا عصا،

قۇيما سنى قارا باسا،

كىيم كى ۱۰۰ ياشاما سا،

گۇناء اوئۇن اۋزۇنلەدەر.

و دۇستلارىندادىر (دۇزلىش منىمىدىر).

اوچا تازىيدان پروفسور جواد هىتە مؤەحکم جان ساغلىقى، اوزۇن عۇمۇر و بؤیوک اوغورلار آرزو لايرام.

* آذربایجان جۇمھۇرىتى نىن تۆركىيەدە كى سفیرى

پروفسور دوکتور جواد هیئتین ۸۰ ایلیگی یوبیلیتینه موراجیعت

آنکارا، ۱۶ مارس ۲۰۰۵ - جى ايل

پروفسور دوکتور هارمن فان لسن

عومومى جراحىيە اوزىزه مۇتخصىص

المانيا، زولبنگن،

حۇرماتلى خانىملار و جىنابلار،

آرتىق ھامى يامعلومدور كى، پروفسور جواد هىئت ایران، تۈركىيە و آذربايچاندا چۈچ مشهوردور. آما من سىزلىر بىلدىرمهلى يىم كى، دوکتور جواد هىئت نهائىكى آدى چىكىن اولكەلرده، هەمچىنин غربى آوروبا و آمریكا بېرىشىتىسىنىڭ اىالتلىرىندە بىر جراخ، تۈركىلوق و فىلۇسۇف كىمى چۈچ مشهوردور.

اۇنچى چىغىش اىندىن شخصىن سوئزلىرىنى اساس توئتاراق، اوتو انكىنجى ۴۰ ياشى بىن تمام اولىماسى اىلە علاقەدار اولاراق، اوزىزلىرىنى تېرىك اندىرىم. من حساب اىندىرىم كى، پروفسور جواد هىئت ئۆمرۇنون اىلك ۴۰ اىلينى جراحىيە، دىگر ۴۰ اىلينى ايسە تۈركىلۋىزى و فلسفەيە حىزى اتتىشىدىر.

پروفسور جواد هىئت ۱۹۴۶ - جى اىلده اىستانبولدا طىب مكتىبىنى بىتىرىمىش، جراخ اولىماسى اۆچۈن اىستانبول و پارىسىدە دوئرەل كىچىمىش، ۱۹۵۲ - جى اىلده ایرانا قايداراق اۇرادا جراخى عملىاتلارا باشلامىش و آز بىر زاماندا اۇنچۇ جراخ كىمى تانىنىمىشىدىر. او، ۱۹۵۴ - جۆ اىلدىن اۆرک عملىاتلارىنى باشلامىش، بۇد اۇيناغىنى دىيىشىرىمىش و ۱۹۶۸ - جى اىلدىن ایراندا اىلك دفعە اولاراق اكسپرېمتال جراحىسىنى باشلامىش و اىتلار اوزىزلىرىندە اوغۇرلا اۆرک كۈچورەمە عملىاتى كىچىرىمىشىدىر. ۱۹۷۹ - جو اىلده اىلك دفعە تەراندا بئيرك كۈچورەمە اتتىشىدىر. ۱۹۷۹ - جو اىلده اسلام اينقىلابىتىدان سۈزىرا او، تەراندا آزاد اۇنيورسитетىنىڭ جراحىيە پروفسورو آدىتا لايىق گۇرۇلۇمۇشدور. ۱۲ اىلە ياخىن ایران طىب علملىرى ژۇرنالى نىن رەاكىرۇ اولموش، ۳ جراخى كىتاب نشر اتتىرىمىش و ۷۰ - دن آرتىق جراخى علمى مقالە بازىمىشىدىر. ۳۱ اىل عرضىنە بىنالخالق جراحىيە جمۇيىتى نىن ایران نۆماينىدەسى اولموش، بۇرادا او جمۇيىتىن ایران نۆنماينىدەلىكىنى ياراتىشىدىر. اۇنون بۇتۇن نائىلىتلىرىنى نظرە آلاراق، او، ۱۹۸۳ - جۆ اىلده فرانسا علملىر آكادېمىاسى نىن عۆضۇو سىچىلىمىشىدىر.

پروفسور جواد هىئت، ئۆمرى بۇ يو آذربايچان و آذربايچانلىلارلا، تۈرك و آذربايچان دىللەرى اىلە ماراقلانمىشىدىر.

او، ۱۹۲۵ - جى اىلده ایراندا، اوئىنە گىندن ایران - آذربايچان عايىلەسىنە دۆنیا يا گۇز آچمىشىدىر. اۇنون آتاسى، اسلام اىلاھىيات و حوقوقو بىتىرىدىكىن سۈزىرا اوزۇن اىللەر اىرندا عالىيە ناظيرى ايشىلەمىشىدىر. ۱۹۷۹ - جۆ اىلده اسلام اينقىلابىتىدان سۈزىرا او، اىلك دفعە آذرى و فارس دىللەرىندە «وارلیق» آدلى ادبى ژورنال نشر اتتىرىمىش و بۇ گۈنەدك دە هەمن ژورنالىن باش رەاكىرۇ دور. پروفسور جواد هىئت غرب فلسفەسى نىن تارىخى و دىگر ۷ تۈركىلۋىزى كىتابى، اسلامىن اساسلارى حاقيىدا

مقالات نشر انتدیرمیش، سوزوق گندن موضع‌علار اوزره تخمیناً ۲۵۰- به یاخین مقاله چاپ انتدیرمیشدیر. ۲۰۰۲- جی ایلده آلمانیانین مایتر شهربنده اوونولا بیرلیکده بنین‌الحالق تورکولوژی کی‌هرانسیدا اولازکن اوونون نه قدر آلمان تورکولوق دوستو اولدوغونون شاهیدی اولدوم. او، همچینین نو، تورزی حافظدا قوئاناق اوستاند کیمی تئز- تئز بیر سیرا شمالی آمریکا اوپیورسیته‌لرینه دعوت اندلیبر. پروفسور جواد هیئت آذربایجان خالقی‌بنین و علی‌الخصوص ارمیلره دوشموش قاراباغ داعواسی پرسی ایله ده دریندن ماراقلانیر. او، آرتیق ۱۰ ایلدیر کی، بیزیم بنین‌الحالق طیبی یاردیم تشکیلاتی و ۲۰۰۱- حی ایلدن اعتیباراً آذربایجان بنین‌الحالق اوپیورسیته‌سی ایله امکداشلیق اندیر. ۲۰۰۵- جی ایلین اوریل آیندنا باکیدا بنین‌الحالق طیب یاردیم تشکیلاتی و آذربایجان بنین‌الحالق اوپیورسیته‌سی‌نین بیرگه فعالیتی اساسیندا بیر خسته‌خانا آچیلاجاقدیر و من اوميدوارام کی، پروفسور جواد هیئت بوئنان سونرا اوزرۇن ايللر بیزیملە ايشلەيەجك، خسته‌لرە شفا و نزه‌جك، طبلەرە و بیزیم ايشچى هنیائىنه درس دىنەجكدىر.

تجليل از دکتر جواد هیئت، نویسنده و جراح ایرانی در آنکارا آنکارا، خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۸۳/۱۲/۲۷

هتسادمین سال تولد دکتر جواد هیئت، جراح و زبانشناس ایرانی در آنینی با شرکت جمعی از شخصیت‌های سیاسی، فرهنگی و ادبی ایران، ترکیه، جمهوری آذربایجان و قزاقستان در آنکارا گرامی داشته شد.

این آنین را دانشگاه «احمد یسوی» که با همکاری ترکیه و قزاقستان در آنکارا فعالیت دارد، ترتیب داد.

«نامیک کمال زیبک» وزیر فرهنگ سابق ترکیه و رئیس هیأت متولی این دانشگاه در این مراسم که چهارسنبه شب در سالن تئاتر موزه هنرهای معاصر آنکارا برگزار شد، جواد هیئت را «نویسنده و جراح بر جسته ایران» معرفی کرد و گفت: «وی در طول عمر خود، خدمات ارزشمندی به تقویت دوستی و برادری بین ملت‌های سه کشور ایران، ترکیه و جمهوری آذربایجان کرده است.».

او با تشریح فرازهایی از خدمات دکتر هیئت گفت: «ایران و ترکیه دو کشور دوست و همسایه هستند و جمهوری اسلامی ایران و جمهوری ترکیه برادر یکدیگر به شمار می‌روند.».

زیبک با تأکید بر این که سخنان وی شعار و حماسه‌گویی نیست، به تأکید گفت: بر این باور است که اگر یک ترک، درد تهدیدهایی را که از دور علیه ایران صورت می‌گیرد، در دل خود احساس نکند، ترک عاقلی نیست.

«فیروز دولت‌آبادی» سفیر جمهوری اسلامی ایران نیز طی سخنانی با اشاره به خدمات ارزشمند دکتر جواد هیئت در عرصه پژوهشی و ادبیات و توسعه روابط ایران و ترکیه گفت: «از این حقیقت گریزی نیست که اعتماد و اطمینان سازنده میان دو کشور و حرکت سیال و آزاد اندیشه از طریق انسان‌های

با فرهنگ و فکور و اندیشمند در کنار تبادلات آزاد تجاری و ارائه خدمات صادقانه مورد نیاز ملل دو کشور به یکدیگر و امنیت سرمایه مشروع و حلال، همچنان که در گذشته نه چندان دور موجبات اقتدار و عظمت ایران و ترکیه شده بود، در شرایط کنونی جهان نیز تنها راه نیل به رشد، توسعه و اقتدار و تضعیف دشمنان ما خواهد بود.

دکتر جواد هیئت نیز طی سخنانی ضمن قدردانی از دانشگاه «یسوسی» و برگزارکنندگان این آئین، با تشریح بخش‌هایی از زندگی خود و ماجراهای سفر به ترکیه و تحصیل پزشکی در این کشور و تشکیل انجمن دوستی ایران و ترکیه گفت که بعد از استقلال جمهوری آذربایجان، تلاش وی مصروف توسعه و تقویت دوستی بین سه کشور ایران، ترکیه و جمهوری آذربایجان شد.

دکتر هیئت با تأکید بر اهمیت حفظ و توسعه فرهنگ ملت‌ها گفت: «در رژیم قبلی ایران، محدودیت شدیدی در مورد فرهنگ و زبان آذربایجان وجود داشت و بخش مهمی از فعالیت‌های فرهنگی برای اعلای فرهنگ آذربایجان شد.

دکتر هیئت افزود: «بعد از پیروزی انقلاب اسلامی، زمینه برای توسعه و تعمیق فرهنگ آذربایجان به طور محدود فراهم شد و امروزه بیش از ۵۰ نشریه به زبان آذربایجان منتشر می‌شود.»

او گفت: «قرار است از سال آینده تحصیلی نیز درسی به عنوان زبان مادری در مدارس ایران تدریس شود که با شروع این کار، اصل پائزدهم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران نیز قابلیت اجرایی خواهد یافت.»

در این آئین، «محمد نوروز اوغلو» سفير جمهوری آذربایجان در آنکارا، وزیر آموزش جمهوری آذربایجان، «احسان دوغراماجی» رئیس دانشگاه بیلکنت آنکارا، «کامل ولی نزیمان اوغلو» رئیس مرکز تحقیقات اوراسیای جمهوری آذربایجان، بیش از ۱۵۰ تن از اساتید دانشگاه‌های ترکیه و پزشکان هم دوره‌ای دکتر هیئت و نیز اعضای خانواده دکتر جواد هیئت حضور داشتند.

همچنین خانم «گلداش آکشیت» وزیر مشاور در امور خانواده ترکیه که در خارج از این کشور به سر برده، با ارسال پیامی از خدمات دکتر جواد هیئت تجلیل کرد.

دکتر جواد هیئت در سال ۱۳۰۴ در تبریز متولد شد. تحصیلات ابتدایی را نیز در این شهر سپری کرد و بعد از فارغ التحصیلی از مدرسه نظامی تهران در سال ۱۹۴۱ وارد دانشکده پزشکی استانبول شد.

دکتر هیئت بعد از فارغ التحصیلی از دانشکده پزشکی «چاپا» استانبول در سال ۱۹۴۶ به پاریس رفت و دوره تخصص خود در جراحی قلب را به پایان رساند.

او به عنوان اولین جراح قلب ایرانی شناخته می‌شود که در سال ۱۹۶۱ دست به عملیات جراحی قلب باز در ایران زد. دکتر هیئت در سال ۱۹۸۳ عضو آکادمی جراحی پاریس انتخاب شد و مدت ۳۰ سال نماینده جمیعت بین المللی جراحان ایران شد. وی در سال ۱۹۵۶ جمیعت دوستی و فرهنگی ایران و ترکیه را تأسیس کرد و بعد از انقلاب مجله «وارلیق» به زبان آذربایجان را انتشار داد.

دکتر جواد هیئت دارای ۳۰۰ مقاله در مورد زبان ترکی و تزدیک به ۱۰۰ مقاله پزشکی است.

شورای زبان ترکیه به دلیل خدمات علمی- مدنی وی به فرهنگ ایران، ترکیه و جمهوری آذربایجان، دکتر جواد هیئت را به عنوان عضو انتخابی این شورا انتخاب کرده است.

دکتر جواد هیئت هم اکنون به عنوان استاد پزشک جراح در دانشگاه آزاد اسلامی فعالیت می‌کند.

دونيا بئش گونلوک دئييل

پروفسور دوكتور ائلشاد عبدالله يئف*

هر دفعه قۇجا شرقىن قولجانان عالىمى پروفسور جواد هيتندن سۆز دۇشىنە گۈزلىرىم آذربايچان دونياسىندان دونيابا باخىر، آذربايچان آدلى تارىخى مملكتىمىز، مۇقدس تۈرپاغىيمىز، سۈيداشلارىمىزىن تارىخ بۇبۇ ياراتىقىلارى عۆممۇشى دېرلەر تمام يىنى بىر گۈركم، يىشىلمىز بىر عظمت آلىر، دوكتور جواد هيٺت دونيائى گزە-گزە، اينسانلارى و اينسانلىقى دۇيا-دۇيا، وطن محىتىنى كۈنۈللەر يايى- يايى دايىم وطنداش عۆمرى، عالىم عۆمرى، لۇقمان عۆمرى، مۇجاھيد و مۇباريز عۆمرى، آن واجىبىي ايسه ويجدانىن، شرف و لياقتىن كىشىگىنده دۇزان عسکر عۆمرى ياشايىر.

آزادلىق و حۆرىت دوكتور جواد هيتنىن كۆكىنون و كۆمەجى نىن قلىيىنە، رۇحوندا و حىيات مۇوقۇننە مۇقدىسلەشىپ. يالنىز و يالنىز دوكتور جواد هيٺت كىمى مىلىي ضىاليالارى اولان مىلىنلەر اۆزلىرى نىن كرامت و بركت حاقىقى قۇرۇپا بىلەرلەر. مىلىتىن و دۇلتىن خۇشېختىلىگى مىلىي عمللەرن و مىلىي ايرادەن آسىلىدىرى. مىلىي عمللەر، مىلىي ايرادە يالنىز بىر نىچە نفر و يا بىر نىچە دستە ضىاليانىن دوشونجەسىندان دئييل، بۇتۇن مىلىت فەردىلەرنىن آرزوپارىنىن، عمللەرنىن، نىتەلىرى نىن بېرىشىمىسىندان عىبارتدىر. باخ بۇدور دوكتور جواد هيتنىن آن بۇيۈك آرزوسو و يېڭانە تمناسى!

ایران اىسلام جۇمھۇرتى نىن شرقىن غربەجن آن گۈركەملى ائلچىسى و تانىنمىش تمىلچىسى اوچاراق، معنالى و اوچۇن عۆمرۇن ئابدىلىك دوست اولان اىران و تۈركىيە خالقلارى نىن بېرىلىگىنە صرف اندىن و بۇ اىكى تەمكىنلى و تدبىرىلى اوللەرنىن اىكى طرفلى علاقەلرى نىن داها دا گىنىشلىمەسى اوچۇن قلىيىن و بىئىنىنى اسىرگەمەين بىر شخصىتىن حاقىندا دوشۇندوكلەرىمى بىر و يا بىر نىچە مقالەدە قىلمە ئالماق غىير- مۇمكىندور.

آنا وطنىم آذربايچاندا پروفسور جواد هيتنىن بۇيۈك عالىم، دونيا طېيىنە پۇزولماز ايمضاسىنى آتىميش مشھور بىر حكىم، اىران مىلىتىنە، تۈرك دېلىنە، تۈرك تارىخىنە، تۈرك دونياسىنَا بۇيۈك خىيدەتلەرى اوچۇش عوض اولۇنماز بىر شخصىت سايىلىدىغىنى كېچىكىن بۇيۈگە، شاگىرددەن آكادېمىكە قدر ھامى بىلىرى.

منىم اوچۇن بۇيۈك شرفدىر كى، پروفسور جواد هيٺت رەھبىلىك ائتدىگىم آذربايچان بىنالخالق اوپىورسىتەسى نىن فخرى پروفسورودور.

* حقوق علملىرى دوكتورو، پروفسور - آذربايچان بىنالخالق اوپىورسىتەسى نىن ركتورو

دُوکتور جواد هیئتین حیات و فعالیتینه حصر اولونموش چوخ سایدا یازیلار، مقاله‌لر، مونوقرافیالار، کیتابلار اولدوغو، سندلی فیلملر چکیلدیگی، اونون بیر چوخ دئولتلر، اونیورسیته‌لر، آکادمیالار طرفیندن بیوكسک مزکافاتلارا و فخری آدلارا لایق گۇرۇلدۇگو آذربایجاندا ھر كىسە معلومدور. فقط اونون نە قدر هر طرفلى بىر ضيالي، نە قدر نادىر تارىخى شخصىت، نە قدر فنمنال بير دؤولت و مىلت آدامى اولدوغۇنى بىلەك و درك انتىمك اونو شخساً تانىماقلە، اونون اينامىنى قازاناراق، بوتۇ دۇستلوغۇنا قۇروشماقلًا مۆمكۈندۈر. من دُوکتور جواد هیئتله دۇستلوغومۇ همىشە ايفىخارلا يادا سالىرام، چۆنکى عۇمرۇنۇ مىلتىن اينكىشافينا، اونون گله جىكى نامىنە، كىچمىشىن معنوى - استىكى تدقىقىنه حصر ائتمىش بىر فۇوقالبىر اىنسانىن تەناسىزلىقى و جفاكشىلىقى منيم اوچچۇن چوخ قىمتلى و اولدوقجا عېرتامىز بىر جەندىرى.

دُوکتور جواد هىئت ۱۹۲۵- جى ايىلده تېرىزىدە دۇغۇلموش، چوخ ائركىن ياشلاريندا تەراناندا، اىستانبۇلدا، پارىسىدە مۆكەم تەحصىل آلدىش و بىشىنالق سویەدە تانىمىشىش، گۇرۇكملى بىر طېب عالىمى، جرڭاح، صحىھ خىدمتى نىن آن تجربىلى تشكىلاتچىلارىندان بىرى اوللمۇشدور.

پروفېسور جواد هىشت ھم «عۇرمۇمى جراھلىقى»، «جراھىيە درسلرى»، «ترومبوفلىيت و مۇعاليجهسى» مۇنوقرافىالارى نىن، ھم دە عىئىنى زاماندا «آذربايچان ادبىيات تارىخىنى بىر باخىش»، «آذربايچان شىفاهى خالق ادبىياتى»، «تۆركلرین تارىخ و مەدىتىنى بىر باخىش»، «تۆرك دىلى و لهجهلىرى تارىخى» و «ادبىيات شۇناسلىقى» اثرلىرى نىن مۆلەفيدىر. بىر طرفدن جراھ بىچاغى اىلە اىنسانلارىن عۇمرۇنۇ اوزادان مۇقادىس لۇقمانىمىز، دىكىر طرفدن مۇچاھىد قىلمى اىلە، دۇيغۇلارىن و حىسىتىن، اىنسانلىقىن و محېتىن، آزادلىقىن و حۆرىتىن، ادبىاتىن و ابديتىن، گۇرچىلىكىن و حقىقتىن سالنامەسىنى يارادىر. البتى، بوتۇن بۇنلارين آرخاسىندا قۇدراتلى و مۇحتشم جواد هىشت شخصىتىنى معنوى زنگىنلىكى و يېنىلمۇز مۇبارىزلىكى دايانيز.

دُوکتور جواد هىشت اوتايلى - بۇتايلى آذربايچانىن اونسىت كۆرپۇسو، قارداشلىق رمزى، صداقت تمىلچىسى، وطن سىورلىكى نىن اىفادەچىسى، كىچمىشىمىزىن و گله جىگىمىزىن خدا آفرىن بۇيدا تسكىينلىك و شۆكراڭلىقى سىمبولودور.

بۇ گۇن جواد هىشى دايىما دۇشۇندورن مسالەلردىن بىرى، آغريدان و گۇئىندەن، كۆزىردىن و ياندىريان موصلدن آن دۇزۇلمىزى قاراباغ ياراسىدىر. اونون «وارلىق» ژۇرنالىندا دايىما درج ائتىرىدىكى مقاله‌لر، اىران رسمى اورقانلارىندا، بىرلەشمىش مىلتلر تشكىلاتينا يازدىغى مكتوبىلار، على الخصوص تۆركىيەن سابقى پىزىدىتى سۆلىيمان دميراله يازدىغى حۆزىن دۇلو تارىخى مكتوب بۇ اىنسانىن نە قدر حاۋا و عدالىت باagli اولدوغۇنا، بۇ جانلى كلاسيكىن نە قدر وطن پرور و مىلت سئور اولدوغۇنا عيانى ثۇپتۇر. ۱۹۸۸-

جى ايىلدن اۆزو برى گۆز ياشلارى و كۆئۈل سانجىلارى اىلە يازىلان بۇ مقالەلىرى و مكتوبىلارى آلىشىمدادان، يانمادان، داخىللا قىورىيلا، قۇرۇولا، اۇخحالانمادان اۇخوماق مۆمكۈن دىليل. مصطفى كمال آتاتۆرك دئىيب كى، مىلتە افندىلىك انتىمك يۇخدۇر، خىدمت انتىمك واردىر. مىلتە خىدمت ائىدىن اونون افندىسى اولور. گۇرۇشلىرىمىزىن بىرىنده دُوکتور جواد هىشت سوئىلەدى كى، ھر نە بۇللا اولورسا - اولسۇن، مىلتە خىدمت ائىدىنلر مىلتىن بۇيۇك مزكافاتلار گۇزلەيىرسە، قطعىا دۆزگۈن

اثمیرلر، میلّىن چۈخ شى اىستەممەلى يىك. مىلّتە خىدەت ائدىنلەر ناموس بوز جلارىنى يېرىنە يېتىرمىكىن باشقا بىر شى اىتمىرلر. سۇنرا علاوه ائىدى كى، اصل مىلّت سئورلىگىن فرقىنىدىرى يېرى خۆصوصىتى، خالقى اوْز قۇدرتىنى، اوْز بۇيۇڭلۇگونه صىميمىتىلە ايناندىرا بىلەك باجاريغىدىر. حاقلىدىر جواد ھىئت! سۇرۇن حقيقى معناسىندا آن ياخشى اىنسانلار اوْزۇنندن چۈخ، منسوب اۇلدۇغو جمعىتى دوشۇن، اوْنۇن وارلىغىنىن و خۇشبختىليگىنىن قۇرونماسىنا حىاتىنى وئرن اىنسانلاردىر. دئىيرلر كى، دۆنья شىش گۈنلۈكىلەر! باخىر كىملىر اوْچۇن! اىنسانا و اىنسابىليغا دوكىتور جواد ھىئت كىمى خىدەت گۇستىرىپ، عەمەرۇن اوْزۇنلۇغونو ياخشى عمللىرىن سايىندا آخтарان، ابدىتى آللەھىن وارلەغىندا تاپان مۇجاھىدلە دۆنья بشش گۈنلۈك گۈرۈنە بىلەز. بۇ دۆنья بشش گۈنلۈك اولسايدى، بىر يېرde اوْلۇندا، مىن يېرde دىرىلەمزدىك. بۇ دۆنья بشش گۈنلۈك اولسايدى، هەنج زامان جاهاندا دوكىتور جواد ھىئتلىر دوغولمازدى.

آذربايجان بئینالخالق اۇنيورسитетىسى ركتۆر پروفېسور ائلشاد عبدالله يئف دوكىتور جواد ھىئىته
تقدىر لۇوحو وئرير

جود هیئت - ۸۰

نظامی خوّدی یتف*

عزیز دوستوم جود بیک!

حوزه‌متلی یوبیلشی ایشتیراکچیلاری!

تۆرك دۆنیاسى نىن ان قۆدرتلى اوپولادلىرىندان بىرى، بۇتون دۆنیا تۆركلری نىن غۇرۇر و فخارت يېرى اولان، بىر ئىنده قلم، بىر ئىنده بىچاق اوز خالقى نىن، مىلتى نىن، بۇتۇلۇكىدە اينسانلارىن فيزىيکى و معنوی ساغلاملىغى نىن كىشىگىنە سرحد عسکرى كىمى سرواخت دىيانان، الرى نىن حىكمتى، سىرى - سحرى ايله مۇعجۇزەلر يارادان مۇحترم دۆكتور جود هىتىن ۸۰ ايللىك یوبىلشى مراسىمىنەدە ایشتيراكىمدان و جىخىشىمدان بۇبىزك ايفتىخار حىسى كىچىرىم.

اولجە فخرلە قىيد ائتمك اىستەيىرم كى، عۇمرۇ بۇبىزك حىبرت آمير درجه‌دە مىثىلسىز اىشلەرە ايمضا آتان جود هىشت حاقيىندا من دە بىر سىرا مقالەلر يازمىشام، ۲۰۰۲ - جى ايلدە «آذربايچان تله فىلم» - بىن چكدىكى «جود هىشت وارلىغى» آدلۇ سىنلىلى تلويزيون فىلمى نىن سىناريو مۇلۇقىيەم، گۈرکەملى عالىمەن ۸۰ ايللىك یوبىلشىنە حصر انتدىكىم كىتاب ايسە بۇ ياخىنلاردا ايشقى اوزۇ گۈرە جىك^۱. يېرى گلەمشىكىن، اوونو دا دېئىم كى، «جود هىشت وارلىغى» فىلمى بۇبىزك عالىمەن باكىدا كىچىرىلەن ۷۰ ايللىك یوبىلشى نىن ويدۇنىيازىسى، اوئا حصر اولۇنۇمۇش «داستان»، «دۇرنا تىلى» وئرىلىشلىرى آذربايچان دۇولت تلويزيونۇن قىزىل فۇزىوندا ساخلانىز.

و یوبىلشى مراسىمەنە گلەرن من بىر داها جود هىشت حاقيىندا يازدىقلارىما دېقت يېتىرىدىم، سىناريو مەسىنەدا چىكىلىميش فىلمە باخدىم. بۇتۇلۇكىدە جود هىتىن كىچىدىكى معنالى، شرفلى عۇمۇر بولۇنا نظر سالدىم. اعتىراف ائدىم كى، اوونون قىسا زامان كىسىگىنە حیاتا كىچىرىدىكى و بىر اينسان عۇمرۇنە سىفما ياجاق قدر بۇبىزك اىشلەرى نىن قارشىسىندا يېنە دە حىبرتىمى گىزىلەدە بىلەمدىم.

جود هىشت كىمىدىرى؟ اوونون آذربايچان، ایران، بۇتۇلۇكىدە دۆنیا علمى نىن، طبىتى نىن و مدنىتى نىن اينكىشافىندا هانسى خىدمتلىرى وار؟ طبىعى كى، بىر یوبىلشى چىخىشىندا بۇ سوأللارا جواب وئرمك چىنيدىر. چۆنكى جود هىشت ياردىجىلىغى ائلە احاطەلى، چۈخ شاخەلى، آنسىكلىكىدەكىم مضمۇن و سەجىھ داشى بىر كى، اوونون آراشدىرىلىمىسى، اوئىرىتىلمەسى و دىئرلەنلىرىلىمىسى بۇبىزك واخت و زامان طلب ائدىر. چۈخ قىسا دىئىم، من جود هىتى ۲۰ - جى عصرىن مۇعجۇزەسى حساب ائدىرم. دۆنیانىن آن اوستا، آن ماھىر جراحلىرىندان، طبىلىرىندان، بىرى اولان جود هىتى باشقا جۆر قىمتلىرىمك مۆمكۈن دىئىل. تصادۇفى دىئىل كى، اوونون يارىم عصر اول گۈرددۈگۈز اىشلەر ائلە بۇ گۈن دە يېنىلىك، تازەلىك ساپىلىر.

* آذربايچان دۇولت رادىيە - تلويزيون وئرىلىشلىرى شىركىنەن صدرى، مىلت و كىلى، فيلولۇزى علملىرى دۆكتورو، پروفېسور، اسکى رەكتور.
۱ - «جود هىشت مۇعجۇزەسى» آدلۇ بۇ كىتاب ۲۰ مايدا باكىدا علملىرى آكادمىياسىندا كىچىرىلەن یوبىلشى زامانى بايلىمېشىدەر.

ایران و تورک دو زیاسی نین دو زیا علمینه بخش اندیگی بو بؤیوک عالیمه، علم آدامینا، جواد هیئت شخصیتینه هانسی یوئنن، هانسی زاویه دن یاناشسان، اوونون یارادیجیلیغینی هانسی جنبه دن آرشدیرسان، اینسانلیغا باش اوچالیغى گتیرن عمللرله قارتیلاسارسان.

جواد هیئت عۆمرۇن، طالعین سىچىلمىش بندەلرېندىرىر، تانرى نين سىچىلمىش بندەلرېندىرىر، بىلە اولماسابىدى، او، بىر نىچە ساھىدە پارالل اوچاراق بىلە بؤیوک اوچورلار قازانماز، شۇھەرت تاپمازدى.

جواد هیئت ائلە بىر عۆمۈر ياشايىب كى، او عۆمرۇن سالنامەسىنى ياراتماق ھم آساندىرىر، ھم چىنيدىرىر، ھم دە چۈخ مسئۇلىتىلىدىرىر، بو عۆمۈر ائلە بىر عۆمۈر دۇر كى، او ندا عالىم و اديب قىلى بېرىشىپ، يۈكىك معنوی اممالار اوچورۇندا مۇبارىزە آپارىپ، بو عۆمۈر اینسانلارىن، خالقلارىن بېرىلىگىنە حىيدىتىدە كىچىپ، بو عۆمۈر يالىز بىر خالقا، بىر مىلتە مخصوص اولمايىب، بىرىتە خاصلدەر، بو عۆمۈر اوز داهى سىلغىرى نين عننه سىنى لىاقتەلە داوام اندىرمىگە صرف اولۇنوب.

بس جواد هیئت بو نۇفۇزو، بو شۇھەرتى نىچە قازانىب؟

اولا، من تام مسئۇلىتله دئمك اىستەبىرم كى، او ھر بىر اوچورونا زحمتى، چالىشقاڭىلىغى، بىر دە تانرى نين اوغا بخش اندىگى اىستعدادى سايەسىنده ناييل اولوب. دىگر طرفدن، او اوز بىلگىنى يۈرۈلەدان، او سانمادان آرايىب-اختارماقلە زىنگىنلەشىرىپ.

ايکىنچىسى، بىلە بىر مشھور دئىيم وار: اوت كۆك اۆستە بىتىر. بو كلامدا بؤیوک حىكىمت وار، چۈنكى كۆك اولمايان بىر آغاچ تىز جىروپىر، آياق اۆستە دۇرۇش گتىرە بىلەمز. اصلى- ناجابتى، سۇى كۆك اولمايان بىر اينسان دا قابانار قازانا بىنر دۇنیادا، ناراحات دىنىزدە گمى كىمى چالخالانان زمانىدە تىز ايتىپ-باتار، حياتىن دىبىنە يۈوا لانار. جواد هیئت دە ائلە بىر كىشى نين عايىلەسىنده بؤیوپوب كى، او ائلە جواد هیئت اولمالى ايدى. اوونون باشقا جوز اولماغا حاجى يۈخ ايدى. بلى، بو گون بوتون دۇنیانىن تانىدىغى، علمىنى و سۈزۈن قبول اندىگى جواد هیئت تانىنمىش بىر ضىالي نين عايىلەسىنده تربىيە آلىپ. آتاسى مىزە على هىئت گۇرکەملى ايجىتىماعى و دەۋولت خادىمى، حوقوق شۇناس عالىم، معاريفپور ضىالي اولوب، مسئۇل وظىفەلرده چالىشىپ. و بو كىشى اوون اوپولادى نين اوونونو دا عقىدەلى، مسلكلى، سارادلى، وطنپرور، غىرتلى و ئەنداشلار كىمى بېرىۋەپ.

«الله اينسا حورىت، سىچىمك ايمكاني وئىپ. من دە آزاد اولماق اۆچۈن حكىملىگى سىچىدىم»- دىئىن جواد هیئت اوچىجە تهراندا، سۇنزا ايستانبۇلدا، داها سۇنزا آوروپادا- پارىسىدە مۆكەللە تحىصل آلىپ، بىر مۇدەت ائلە پارىس اوپۇرۇسىنىن جراحلقى كلىنىكىنده چالىشىپ. ۱۹۰۲- جى اىلەدە اىختىصاصلى جراح كىمى تهراندا قايدىپ.

بىر رقمى دە غۇرۇرلا دىلە كىتىرمك اىستەبىرم: عۆمرۇنۇ علمە، طبابته باغلان جواد هیئت شرقادە آن اوپىكال جراحىبه عملىاتلارى نين مۇلىفىدىرىر، عۆمومىتىلە او ۵۲ اىللىك حكىملىك تجرۇبەسىنده ۲۰ مىنندن چۈخ جراحيه عملياتى آپارىپ، مىنلرلە اينسانىن حىلاص اندىپ.

جواد هیئت دئمك اوچار كى، هر يىرده بىرىنجى اولوب و اوزو دە بۇنۇ اعتراف اندىرىر. بىرىنجى اوچوغىن نە قدر چتىن، مسئۇلىتلى اوللۇغۇنۇ ايسە، منجە، هر كىن چۈخ ياخشى آنلاپىر. «جراحلقى ھم علم، ھم دە صنعتدىرىر، من ھىمەسە ايناندىغىم حققتلىرى حىاتا كىچىرمك اىستەميش»- دىئىن جواد هیئت ۱۹۵۴- جۇ اىلەدە اوچىك عملىاتلارى آپارماغا باشلايىپ، ۱۹۶۱- جى اىلەدە ايران مۆحىطى اوچۇن بؤیوک اوچوغ سايىلان، اىللىك دفعە بؤیوک مۇوفىتىلە كىچىن آچىق اوچىك عملىانى دا جواد هىشتە عايدىدىر. او،

ایراندا اکسپریمنتال جراحیه‌نین بۇنۇرەسىنى قۇیوب، ايلك دفعه اوّرك قاپاقلارىنى ذىشىدىرىپ. تهراندا ايلك بۇئىرك كۆچورمه عملیاتلارى دا محض جواد هيتنى آدى ايله باغلىدیر. بۇ نايلىتلره گۈزه او، ۱۹۶۳-جۇز ايلده بىئىنالخالق جراحتلىق جمعىتىن ايران نۆمايندەسى سەچىلىب.

آز واختىدا اوّرك جراحىھىنىن اوئنجۇسو كىمى مشهورلاشان جواد هيست ۱۹۸۳-جۇز ايلده دۆنیانىن آن شۇھەرتلى جراحىھى قۇرمۇ اوّلان پاريس حراحىھى آكامىياسىنا عۆضۇ سەچىلىب.

طېبە عايىد چۈخلۇ سايدا سانباللى مقالەنин، جراحىھى يە عايىد اۆچ جىلدلىك درسلىگىن مۇلۇقى، ۱۲ ايل «دانش پىزشكى» (طېب علمى) درگىسى نىن ناشىرى اوّلان دوكتور جواد هيست ۱۹۸۱-جى ايلدن آزاد اسلام اوئنۇرسىتەسى نىن جراحىھى پروفېسورودور، اوئنۇرسىتەنин جراحتلىق شۇعەسى نىن رهبرى اوّلوب، بۇم ده او دئمكىدىر كى، يىنى جواد هيتشىر يەتىشىر، جواد هيست اوّز علمىنى، اوّز بىليگىنى اسېرگەمەدن طلبەلرینه اوّردىرىپ. «چالىشىشام كى، حياندا علم اوپىرىتم و علم اوپىرىتم. اىشان حياندا بىلكلە ياشامالىدىرىپ» - دئىن جواد هيست، هم ده بۇئىك مۇعەلەمدىرىپ. اسلام دۆنیاسى نىن بۇئىك شخصىتى حضرت على (ع)-نىڭ بىلە بىر سۈزۈ وار: «كىيم منه بىر حرف اوپىرسە، عۇمرۇم بۇيۇ اونا قۇل اوّلارام». بۇ معنادى، طبلەلرى جواد هيستە چۈخ بۇرجلودورلار.

بۇتون بۇ سايدىقلارىمین ھامىسى، بلکە دە، دىلده چۈخ آسان سىلسىنir. آما بۇنلارين آرخاسىندا يۇخسوز گىچەلر، گىرگىن و ھەر طرفلى چالىشمالار، نظرىيە و بۇ نظرىيە اساسلانان پراكىتكا، بۇئىك صىر، تىكىن، اىرادە دايانيز، اوّزۇنون دئىدىگى كىمى، بۇ ايشلر اونا ھىجان، اموسىون، اىسترس، اىضطيراب باھاسىنا باشا گلىب.

ھر بىر صنعت صاحىبى ايلك آددىمىنى ھىجانلا خاطىرلايپ: اىستر حكيم، اىستر يازىچى - شاعير، اىسترسە دە دىيگر پىشە صاحىللىرى. جواد هيست دە كىچىرىدىگى ايلك جراحىھى عملیاتىنى، اوّزۇ دە چۈخ اوّغۇرلو عملیاتى ھم سۋىئىنە- سۋىئىنە، ھم ھىجانلا خاطىرلايپ. بۇنون اوّزۇ دە خۇشىختىلىكىدىرىپ.

دۆنیاشۇھەرتلى كۆرىفىنى جراحلارдан بىرى اوّلان دوكتور جواد هيستىن علمى فعالىتى تكىجە طباتلە محدودلاشىمىر. او هم دە بۇئىك تارىخچى عالىم و فيلولوقدور. عۇمرۇنون اوّنملى بىر حىصەسىنى تۆرک - آذربايجان تارىخىنى، دىل و ادبىاتىنى تدقىقىنه حصر اندىب، علمى تۆرکولۇزىك آراشىدىرمالارلا مشغۇل اوّلوب، ناشرلىك اندىب. جواد هيست صنعتى، ادبىاتى، دىلچىلىگى، تارىخى دە بىر حكيم كىمى تدقىق اندىب و اوّزۇ دئىمىشكەن، بۇنون دا خىتىرىنى گۇرۇپ جواد هيستىن آن بۇئىك خىدمتلىرىنندن بىر اوّلون «وارلۇق» دىرى.

ایراندا اسلام اينتىلابى يىن غلبەسىنند سۇنرا وئىرلن نىسبى دىل آزادلىغىندا بەرەلن آلۇولۇ وطنپور ضىالي دۇستلارى ايله بىرگە «وارلۇق» درگىسى نىن نشرىتە باشلايىر. نه آز، نه چۈخ، دۆز ۲۶ ايلدىر كى، آذربايغان - تۆرك دىلى، ادبىاتى، تارىخى و فۇلكلۇرونۇ بۇ ژۇرنال واسىطەسىلە يايىر.

من «وارلۇقىمىزىن اىفادەسى و سىنى اوّلان» آزادلىق قۇشۇ «وارلۇق» حاقيندا خۆصوصى دانىشماق اىستە بىرم.

«وارلۇق»! اينانمیرام ايندى كىمىنسە بۇ درگى حاقيندا معلوماتى، بىلگىسى اولماسىن، اينانمیرام، ايندى كىمىسە بۇ درگى حاقيندا ائشىتمەميش اولسون. اينانمیرام، ايندى كىمىسە بۇ درگى ايله اوّيۇنتمەسىن، فخر ائتمەسىن. بۇ اوّيۇنچو، بۇ غۇرۇر حىسىتىنى بىزە بخش اندىن ايسە، سۈزۈن حىقىقى معناسىندا، بۇئىك آذربايغانلى اوّلان دوكتور جواد هيتدىرىپ. و ۲۶ ايلدىر كى، بۇ ژۇرنال بىزىمەلەدىرىپ. بلکە دە، بىلە

اوْزون عَوْمَرْلو ایکینجی بیر ژورنال، درگی عاگلیمیز، خیالیمیز گتیره بیلمریک. مطبوعات تاریخیمیزه نظر سالساق گئریک کی، مطبوع اورقانلاریمیزین اکثریتی چوْخ قبسا عَوْمَرْ یاشاییب. «وارلیق» ایسه ۲۶ ایلدیر کی، بیزیمله بیول گلیر. بیز ایندی جواد هیئتی - آغ ساققال عالیمیمیزی، بؤیوک طبییمیزی، گئرکملی ناشیریمیزی تکجه ۸۰ اللیک بؤییشی موتاسیستی ایله دنیل، هم ده تمبلنی، بۇنۇرەسینی قویدوغو بۇ ژورنالین ۲۶ ایللیگی موتاسیستی ایله تبریک اندیریک. جواد هیشت گۈزۈنۈن نۇرۇنو، ذکاسیی، ایشیغینی، عَوْمَرْونو، هم ده بۇ ژورنالین صحیھەلریندە شمع کیمی اریدیب. مین بیر زحمتە، اذىتە فاتلاشاراق گۆزل بېر «اوْولاد» دا بؤیوبدوب. جواد هیشت بۇ لایقلی «اوْولاد» بین اوْستوندە اسیم - اسیم اسیب و اوْنۇ تۆرك عالمبىنە بخش اندیب. اوْز دوْغما دبىلیندە يازان «وارلیق» حقيقةتا ده، وارلیغیمیرین آیناسییا، مؤوجدولوغوموزون گۆزگوسونه چنورلیب. دیگر طرفدن، بۇ درگى ده اوْز ناشیرینە، اوْز بارادیجیسینا بۇرجلو قالماپىب، اوْنۇ اوْز صحیھەلری نین يادداشىنا حكَّ اندیب. اوْزق ده همیشەلیک.

جواد هیشت ایران اینقیلابیندان سۇنرا تهراندا «وارلیق» درگیسینی چاپ اتىدىر مكلە تۆرك معنوی بیرلیگىنه قابى آچدى، هم ده بیر مكتبه چئوپىرىدى. بۇ ژورنال آز واختىدا بؤیوک اوْغور قازاندى: مىلى فیکرین فۇرمالاشماسى، ادبى دبىل يابىلماسى، اوْتاي - بۇتاي مسألهسىنده اوْز سۈزۈنۈ دىنى. جواد هیئتىن ياراتىدېغى «وارلیق» مكتبى ایران تۆركلری نین مىلى مدنىيتنى هانسیسا ايدىلولۇرى يە باغلىقىدان آزاد اندىدى. بۇندان باشقما، ایراندا اوْنۇ دولوموش فيکير صاحبىلرى، ادبىيات و مدنىيت خادىملىرى نین آدلارى و اثرلىق «وارلیق» واسىطەسىلە تانىدىلدى، تبلىغ اولوندو. استۇكھولىمدا ياشایان سۈيداشىمیر عىلىضا اردبىلی نین تعبىرىنچە دىشك، «وارلیق» مكتبى معنوی دۆنیامىزىن جۇغرافىياسىنى بېزه تانىتىدىر ماقلە دۆنيا خىربەسىنده دۇردوغۇمۇز يېرىن مۇختىصاتى ایله بېزى تائىش اندىدى.

نه گۆزىل كى، بۇ گۇن آن كۆتلەوى مطبوعات اورقانى اوْلان «وارلیق» ھە سايىندا اوْز اوْخوجولارىنى علمىن، ادبىاتىن، فولكلورون سىچىمە نۆمونەلرى ایله تائىش اندىرى، دىليمىزى تبلىغ اندىرى. بۇرادا چاپ اوْلونان سىلىسىلە مقالەلر دىليمىزىن تارىخىنى، قرامرىنى، ادبىيات تاریخیمیزى، فولكلورومۇز و عكس اتىدىرىرىن. عم ده آنا دىليمىزىن نە قدر عظمتلى، زنگىن، گۆزىل، موسىقىلى بېر دىل اولدوغۇنۇ نۆمايىش اتىدىرىرىن، ادبى دىليمىزىن آيدىنلىغىنى و شەفافلىغىنى گۇستىرىر. «وارلیق» ھە صحىھەسىنده ادبى دبىلەن نە قدر طېبىعى اولدوغۇنۇ بېر سىن كىمى اوْرتايا قۇйور. بېر سۈزلە، «وارلیغىن» ادبى دىليمىزىن بۇنۇلارلاشماسىندا اوْينادېغى رۇل دانىلمازدىر.

من بېر مقامى، اينجە بېر نۇانسى دا خۆصوصى وۇرغولاماق اىستەبىرم. شۆبەھەسىز، «وارلیق» ژورنالىنى نشر اتىمك دۆكىتور جواد هیشت اوْچۇن هېچ بېر بۇندان آسان اولماپىب. او، حكىملىگىنەن، عالىملىگىنەن قازاندېغىنى «اوف» دەمەدن بۇ ژورنالىن مصروفلىرىنە صرف اندىب، مجازى دىللە دىشك، مىلىنین وارلیغىنا خىرجلە يېب. من ھەلە اىستىراحتىنەن، دىنچىلىگىنەن كىسىكلىرىنى، معنوی ناراحاتلىقلارىنى، عذاب - اذىتلىرىنى دئىمەرم. بۇ معنادا، جواد هیشت قەرمادىرى. يۇرۇلماق بىلەدن اوْز مسلكى اوْغروندا مۇبارىزە آپاران و سۇندا غالىب گلن قەرمان. عشق اوْلسۇن زمانەمیزىن بۇ فداكار قەرمانىنى!

اوْنۇ دا موْطلق قىيد اتىمك لازىمدىرى كى، «وارلیق»، هم ده قاراقۇوش اولوب. اوْنۇن آردىنجا ایراندا آنا دبىلەنە اوْنلارلا مطبوع اورقانى، قىزت، ژورنال چاپ اوْلونماغا باشلاپىب.

«وارلیغین» داهها بیر بؤیوک خیدمتى ايسه اوندان عيبار تدبر كى، او، شىمالى آذربايجانىن اىستيقلال مۇباريزەسىنى ده اوز صحىفەلىرىنده مۇدافىعە اتىدى، ارمنى تجاۋۆزۇنۇ پىسلەدى. بۇ گۈن ده بۇ مۇقىعىنده قالىر.

اۆزخوجولارى ايله دىل تاپان، اوئنلارىن قلىيئە حاكىم اوغان بىر مطبوع اۇزقارانى اوغان «وارلىق» آذربايچاندا دا بىئىوڭ ماراقلا اۆخونور. درگىدىن سېچىمە نۇمۇنەلر مۇنتىظم اوچاراق فزت و ژۇرناللاردا درج ائندىلىرى، گەڭىش اۆخۈچۈچ كۆتۈلەسىن چاتدىرىلىرى، بىتلەلىككە، مەدакار ياردىجىلىغىن بېھەرسى اوغان «وارلىق» خالقىن وارلىغىنى، اوئونون حاق سىسىنى، معنوى اىستكلىرىنى اىيقادە اندىر، اثلىين سۇۋىنجىئىنە، دردىيە شىرىك اوغان، معنوى يارلارينا مەرھەم قۇيىان، اوغا كىنجىمىشىنى، بۇ گۈنۇنۇ آنلادان، صاباحى نىن يۈلۈنۈ گۈستەرن نۇزۇدۇلۇ بىر سۈز كۆرسىسۇدور.

بیر داها قتید ائدیرم، دوکتور جواد هیئت اوز همکارلارى ايله بيرليكده «وارليغين» صحيفه ملىيته آذربايجانين تاريخى، ادبياتى، دىلى و فولكلورونون اويريلمه سينه سيلسile مقالله حصر ائتميش، بۇ ساحده بير آكاديميانين گۈرئىلەجىگى اشى گۈرموشدور. آذربايجان ضياليلارى بۇ عوضىيە معنوى ترولره گۈرە بؤيۈك اوستاد جواد هىئته و «وارليق» درگىسى نين مۇلۇقلۇر هيئتىيە سۈن درجه مىتىداردىرلار. دوکتور جواد هیئت بؤيۈك عاليمىدىر. اوونوڭ تۈركۈلۈژىك آراشدىرمالا拉 دايىر اۆچ يۇرە قدر، طېيە عايىد ايسە يۈزە ياخىن مقالەسى، علمى اثرلىرى مۇختتىف ايللەدە ايران، تۈركىيە، آذربايجان، آوروپا ئۆلکەلرى و آمرىكاكادا يايىملانىپ. اوونون تۈركۈلۈژىيە عايىد كىتابلارينى خۇصوصى قىيد ائتمك اىستەيىرم: ايکى جىلدە «آذربايجان ادبيات تارىخىنە بير باخىش»، «آذربايجان شىفاھى خالق ادبياتى»، «تۈركلىرىن تارىخ و مدنىتىيە بير باخىش»، «ادبيات شۇناسىقى»، «ايکى دىلەن مۇقايسىسى»، «تۈرك دىلى و لهجه لرى نىن تارىخى»؛ بۇ كىتابلارин ھر بىرى آيرى - آيرىلىقدا آذربايجان ادبياتى نىن، آنا دىلى بىن تدقىقىنە، آراشدىرىلماسىنا حصر اولۇنان، بؤيۈك اهمىت كىسب ائندىن اثرلىدىر. و عالىيمىن بۇتلۇن بۇ اثرلىرى پىندى آل - الله گىزىرى.

جواد هیئت، همچنین دوستو و همکاری، رحمتیک حمید نطقی ایله بیرلیکده ایراندا علمی تزرکولوژی نین اساسینی قویوب. او، ۱۹۹۳- جو ایلده تزرکیه‌نین تهراندا بؤیوک انلچیسی کورکماز حق تابیر ایله بیرگه تزرک کولتور مرکزینی آجیر. جواد هیئت تزرکولوژی ساحجه‌سینده آپارديغى آراشديرمالارا و علمي اثرلرينه گۈرە تزرک ديل قۇرمونون عۆضۇو سەچىلىپ، ايستانبول اوپنورسيتەسى طيب و ادبیات فاكولته‌لرى نين آلتۇن و فحرى دېپولمالارىنى آلىپ، آذربایجانين بير نىچە نۆفوذلو اوپنورسيتەسى نين فخرى پروفېسورو سەچىلىپ، بير چۈخ اۇنئىلى علمى - مدنى قۇرملازىن موکافىتلارينا لايق گۈرولوب.

جواد هیئت وطنمیزده چوخ شوبلیر، اولدوقدجا حوزه‌متله توتوکلور. او، ۱۹۸۲- جی ایلدن آذربایجان علمملر آکادمیاسی نین نیظامی آدینا ادبیات انسنیتیوسونون علمی شوراسی نین، ۱۹۹۲- جی ایلدن آذربایجان یازیچیلار بیرلیگی نین فخری عوضوودور. جواد هیئت آذربایجان مدنیتی و علمی نین اینکیشافیندا کی خیدمتلرینه، ایران- آذربایجان مدنی- ادبی علاقه‌لری نین مؤحکملندیریلمه سینده کی فعالیتینه گزره ۱۹۹۱- جی ایلده میلی یارادیجیلیق آکادمیاسی نین فخری آکادمیکی، ۱۹۹۲- جی ایلده باکی دؤولت اونیورسیته سی نین فخری دوکتورو، ۱۹۹۳- جو ایلده نصیر الدین طوسی آدینا آذربایجان پداقوری اونیورسیته سی نین، ۱۹۹۴- جو ایلده نریمان نریمانوف آدینا طبیع اونیورسیته سی نین،

مەدۇلۇي يېڭى آدىنا ناخجىوان دۇولۇت اوپىورسىتەسى نىن، باكى خزر اوپىورسىتەسى نىن فحرى پروفېسورو، آدرىاباچان جراحالارى علمى حمعىتى نىن فحرى عۆصو سىچلىپ. باكى اوپىورسىتەلىرىنە پروفېسور-مۇعلمۇم ھىتى ايلە گۈرۈتلەر، طلبەلر قارشىسىندا ماراقلى مۇخاضىبرەلرى، خستەخانالارداكى اوغۇرلو جراحيه عمليانلارى عاليمى داها دا سىۋىدىرىپ. جواد ھىتىن باكىدا طلبەلر قارشىسىندا «كتاب دده فۇرقود»ون بارانما تارىخى و. س مۇرسۇغا لاردا اوخودوغۇ مۇخاضىرەلر ھم تارىخى - فيلولۇزىك، ھم دە دېلىچىلىك باخىمېنلار خۇصوصى ماراغا سىبب اولوب. ابندى يەدك اونون جىيخشىش و معروضەلرى مۇعترى علمى سەپبۈزۈملەردا سىلىنى، اينگىلتەر، فرانسا، ائلەجە دە آوروپانىن دىگەر اۇلكلەرنى ئان نۇفوڈىلۇ درگىلەرنىدە چاپ اولۇنوب.

دۇكتور جواد ھىت آتا دېلىمېزىن بۇيۈك قايغى كىشى و تعصۇب كىتىدىر. اون، بۇيۈك وطن پروردىر، خالقىنى، مېلىنى، وطننى عۆلۈ، تمىز، تەناسىز، آلۇلۇ مەجبىتە سىنۇ بىر اۇولاددىر، آذرباچان اوغۇلدۇر. اوۇن بۇ بۇيۈكلىكى ايلە باغلى ايكى فاكتى ھەر دفعە خاطىرلاياندا چۈخ تائىليرىم. بېرىنچى فاكت اودور كى، جواد ھىت «وارلىغىن» ايلك سايىندا بۇيۈك آذرباچان شاعىرى بختىار واهابىزادەنин «آنا دېلىنى» سەرعىي جاپ اندىب و بۇنۇنلا نە قدر مىشىلسىز بىر اىتىش گۈردوگۇنو بىز بۇ گۈن دە بۇيۈك مەمنۇيت و مېيتدارلىقلا دىلە گىنېرىرىك. اىكىيچىسى، جواد ھىت ۱۹۷۱-جى اىلدى اوستان شەھرىارى عايىلەسى ايلە بېرىلىكىدە تەرانا دعوت اندىر، اوئنلارى ۵ آى اوپىننە قۇناق ساخلاپىر. بۇنۇنلا دا او، اوستان تەھرىتارىن تارادىجىلىغىندا يىتىنى صحفە آچىر، شاعىرین آنا دېلىنىدە يازىپ - ياراتماسىنا شرافىط ياردىر. و بۇيۈك شەھرىار شىنيدن تۈركىجە شەعرلى يازماغا باشلاپىر. بۇ بۇيۈكلىكى و خىرخواحلېغى ايلە جواد ھىت ائلە اوزۇ دەندىگى كىمى، «فارس شعرى نىن ذېروھىسىنە چىخان و مۇعاصر ایرانىن حافظلى سايىلان» شەھرىارى سانكى يىشىدىن بىزە قاتاتارىر.

دۇكتور جواد ھىت قاراباغ مۇحارىيەسى ايلە باغلى آذرباچانىن حق سىسى نىن دۆنья ايجىتىماعىتىنە خاتىدىرىلىماسىندا دا بۇيۈك فداكارىقىن گۇسترىپ و گۇستىرپ. ایرانداكى قاراباغ مۇسلمانلارينا ياردىم كۆمۈتەسى نىن صدرى كىمى جواد ھىت دۆنیانىن بىر چۈخ دۇولۇت باشچىلارينا مۇراجىعت اندىب. اوۇن ۱۹۹۳-حۆ اىلدى بۇيۈك اوزىك آغىرىسى ايلە تۆركىهنىن پىزىدىنتى جىناب سۆلەيمان دەميرالە يازدىغى آچىق مكتوبۇنداكى سۆزلىرى ھىجانسىز اوخوماق مۇمكىن دىئىل: «من بۇ سطىپلىرى گۈز ياشلارىمەن قالاغىنىسى آلا يىلمەدن يازىرام و بۇ آندا آللە - تىعالادان خالقىمىزا قۇرتۇلۇش، يا اوزۇمە اولۇم اىستەيىرم». جواد ھىت هەبتىن هەمین مكتوبىدا آذرباچانى دوشدوگو فلاكتىن چىخارماق اوچۇن سەعىلىرى گۆجلەنلىرىمكە، «بۇيۈك دۇلتىرىن سىلاحلارى ايلە تېدىن - دىرناغاداک سىلاحلامىش ارمىتىلر قارشىسىندا آذرباچانلىلارى مۇدافىعە اندىب، سۆز قىرىمەنا مانع اولماغا» چاغىریر.

جواد ھىت ۱۹۹۲-جى اىلدى قاراباغ ساواشى نىن ۱۶۰ يارالىسى نىن، قاراباغ عىلىنى تەراندا بۇلسوز مۇعالىجه سىنى تشكىل ائدب، آن آغىر يارالىلارى ايسە شخصا اوزۇ عملىيات ائدەرگە حىاتا قايتارىپ.

من اوئنلارдан بىرىنىن جواد ھىت حاقيقتىدا دەندىكلىرىنى دە اوپىدا بىلمىرم. بۇ، قاراباغ مۇحارىيەسى عىلىلى معاريف علىي يېقىن سۆزلىرىدىر: «منىم آغ جىيگەرم تامام داغىلىمېشىدى، قارا حىيگەرمە دە قىلپەلر قالماشىدى. منى فئورالىن ۲-دە عملىيات ائلەدى. عملىيات مۇوفقىتىلە قۇرتارمەتىدى عملياندان سۇنرا من آيىلماشىدىم. گۈرۈن، جواد ھىت نېھەمەشىدى. منىمە بېرگە آذرباچاندان گلن اوشاقلارى كىرىمېشىدى

کی، آذربایجان دیلینده، باکی لهجه سینده، آذربایجان لهجه سینده دانیشین. معاریف آناسی نین، آتاسی نین، باجیسی نین، قارداشی نین آدینی چکیردی، او آدلاری سیز ده چکین کی، عصبلرینه توخونسون، بلکه، نارکوزدان آییلسین. جواد هیئت همین واریاتلا منی نارکوزدان آییلتیشدی». گلین اعتیاف اندک کی، بو، هم ده اینسان طالعینه بیگانه قالمایان هومانیست، خنیرخواه بیر حکیمین حرکتیدر، جواد هیئت بوئیۆکلو گودور.

جواد هیئت آذربایجانا هومانیtar باردیم توپلانتماسی، اوتون قاچقینلارا، یارالیلارا و شهید عایله‌لرینه چاتندریلماسی ایشینده بوئیۆک امک صرف اندیردیر. بیز بوتون بوئنلارا گوئه ده اوونا چوچ بورجلویوق. حورمتلى بیوبیلشى ایشتیراکچیلار!

اوْزْ فعالیتینده ایکی پارلاق ساحنه‌نین وحدتینی یارادان، ایکی قوّطبى بېرلشىرن، ادبیاتی طبابت، طبابتی ادبیات قدر دریندن منیمسەین، بیلن جواد هیئتین باکی یا هر گلیشى اصل توپی - بایراما چئورىلیپر. او، موسقىل آذربایجانین آن عزیز قوغانغى اولور.

بیلیرسینز کی، اوون ایل اوْل دوکتور جواد هیئتین ٧٠ ایللىگى باکیمیزدا دۇولت سویەسیندە، آذربایجان ضیاپالیلارى و علمی ایجتیماعیتین ایشتیراکى ایله گئنیش قىید اندىلدى. دۇولت تلویزیونو ایله نومایش ائتندریلەن بۇ بیوبیلشى گنجھسینه بوتون آذربایجان باخدى، بوتون جواد سئورلر باخدى، خالقىمیز بىر داها بۇ وطن اوْغلۇنون قۇدرتى نین شاهیدى اوللۇ.

خالقىمیزین عۆموم میلی لىدرى، دۆنياشوھر تلى سیاستچىسى حىدر على يېف ده جواد هیئت شخصىتىنە، جواد هیئت علمىنە، جواد هیئت وطن پرورلىگىنە بۆکسک ڈېر وئىردى. اوْنا بوئیۆک حورمتله ياناشىرىدى. اولو ائندریمیز جواد هیئتى باكىدا قبول اندرکن خنیرخواھلىگىنە، وطن اوْچۇن اهمىتلى ایشلىرىنە و ایرانلا آذربایجان آراسىندا دوستلوق كۈرپىسو ياراتىدигينا گوئه اوْنا مىتتارلىق ائتمىشدى.

دوکتور جواد هیئتین قلبى دايىم وطن پرورلىك احتىراصى ایله دوئیپنور. او، بوتون وارلیغى ایله خالقى نین خوشبختلىگى اوْچۇن چالىشىر.

بۇ بیوبیلشى مراسىمیندە بىر فيکريمى ده بىلدىرمك اىستەيىرم. اگر جواد هیئت تكجه جراح، حكيم، طبيب كىمى فعالىت گؤسترىسىدە، يىنە صنعتىن ذىروه سیندە دايانا جاقدى. اگر جواد هیئت تكجه توركولۇزى ایله مشغول اولسايدى، يىنە تارىخىدە آن مشهور توركولۇق عالىم كىمى قالا جاقدى. اگر جواد هیئت تكجه «وارلیغىن» ناشيرى اولسايدى، يىنە ده آذربایجانين ان سوپىملە ئوچىلارىندا بىرى اولاراق تانىنجا جاقدى. يىنە اوْ هر ساھىدە اوْز سوْزۇنۇ بوئیۆک مهارتله، اوْستالىقلا دئىيب.

منيم بوتون بوئنلارى سادالاماقدا مقصدىم وار.

بۇ گون جواد هیئت عۆمۇرون ذىروه سیندەدیر! و هم ده موْدرىكلىكىن ذىروه سیندەدیر. عۆمۇرن ذىروه سینه چاتماق اولار، آما اوْز ساغلىغىندا موْدرىكلىكىن ذىروه سینى كشف ائتمك ھر كىسە نصىب اوْلان خوشبختلىك دئىيل. آما دوکتور جواد هیئت بۇ ذىروهنى كشف ائديپ. و او، بۇ ذىروهنى كشف ائتمك اوْچۇن نفس درمەدن يۈل گلىپ. ايندى بۇ ذىروهەن دونيايا، اوْنو سئونلره غۇرۇرلا، آلنى آچىق باخماغا حاقي وار. بۇ گون جواد هیئتىن اوْيۇننمگە تام حاقي وار. بو، اوتون حالال حاقيدیر.

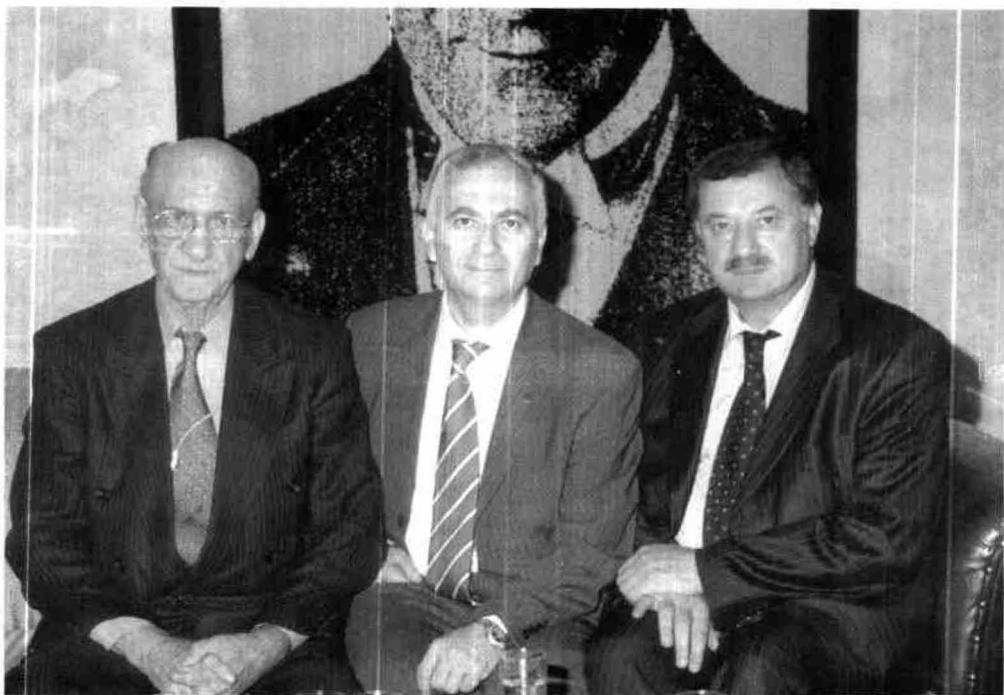
جواد هیئت بۆکسک سرىيىشەلى حكيم - جراح، فيلولوق - عالىم، تارىخچىدیر. او، ايندى ده ایران اسلام جۇمهورىتى ایله آذربایجان آراسىندا، جنوبى آذربایجانالا شىمالى آذربایجان آراسىندا معنۇت كۈرپىسونە چئورىلېپ. قۇزى بۇ كۈرپىس سارسىلماز اولسۇن!

ايکى تايين آغ ساققالى، خالقين بئيوشك فخرلە «دده قۇرقۇد» آدلاندىرىدىغى مۇدرىك اينسان! بىز فخر ائديرىك كى، دۇرۇمۇزون آنسىكلوپېدىك بىلىگە مالىك عالىمى، گۈركەملى طىبىي، آلۇلو وطنپىرور دۆكتور جواد هيئىتىن مۇعاصيرى يىك.

بئيوشك اوستاد! سىز اورك حكىميسىنىز! و ايندى يەدك گۈردوگونۇز ھر اىشى صىدق - اوركىلە گۈرمۇسونۇز. قۇى اورىگىنierz دايىم ساغلام اولسون، مۇحكىم اولسون! اۋۇز صاحىيىنى ھله نىچە - شىرقلى اىللەر چاتدىرسىن! بىر آرزو مو ايسە هەمكارلارىمدان بىرىنىن سىزە عۆنوانلادىغى مىصراعالارى يىلە بىلدىرەمك اىستە يىرم:

مىن عۆمۈز اۇزاتدىن، بخشن اىتدىن حىيات،
نە بىر اينسان اولسون، نە بىر گۈل سولسون!
گۈن اۇ گۈن اولسون كى، آى جواد هيئىت،
بئۇزىمۇش اوركىلە يىنە بىر اولسون!

بئۇز ياشا اوستاد!

ساغدان سۇلا: پروفېسور نىظامى خۇدىيىت، پروفېسور شۆكىرو خلوق (تۈرك دىلى قۇرۇمو باشقانى) و دۆكتور جواد هيئىت (آنكارا)

جواد هیئت کۆرپوسو

* زلیم خان یعقوب *

مارس آیى نىن ۱۸- ده آنكارانىن غازى اوپىورسىتەسىنide منىم يارادىچىلىق گىچەم كىچىرىلدى. بۇيۇك ضىاپالىمىز جواد هىئت بۇ خېرى اشىدىب اوز عۆمۈر- گۈن يۈلداشى ايلە مەجلىسىمۇز تشرىف گىتىرىمىشىدى. حۆرمەتلى آغ ساققالىمۇزىن بۇرادا اولماسى اوزگىمى داغا دۇندردى. حاقيىمدا بىر گۈزل چىخىش ائلەدى، اوزك سۈزۈ سۈلەدى. بۇ منظەرنىن عكس- صىداسى آشاغىداكى سطىرلر اولىدو.

بىر كۆرپو وار او تاي، بۇ تاي آراسىندا،
آخىرى- عذاب، كۆرۈش- حىرسەت كۆرپوسودور.
نه اوچانلى، نه سۈكۈلەن، نه داغىغان،
همى خىيرت، همى غىثيرت كۆرپوسو.

باكتى- تېرىز جۆت قانادى ساغى- سۈلو،
سۈن ھەدى آلتاي ايلە آنانادولو،
حاقىقىن رۇحو، حاقىقىن سىسى، حاقىقىن يۈلۈ،
حالل سەنگى، حاقىق- عدالت كۆرپوسودور.

يۇنخا چىخدى لاللىغىمۇز، كارلىغىمۇز،
«وارلىغى» ايلە دىلە گىلدى وارلىغىمۇز.
نفسى ايلە گىنىشلىنى دارلىغىمۇز،
ظفر گۈنچ بىر سلطنت كۆرپوسودور.

ساقچارىندا دېرناغىنا تۈرك اوغلۇ تۈرك،
آرزو لارى گۈچە، درېنە، موصول، كىركۆك،
چىينىنده كى بىر داشىنماز، داغ بۇيدا يۆك،
ايڭار- ايمان، دۆزۈم، طاقت كۆرپوسودور.

حسرت آدلی بوزدان- قاردان کتچیب گنبدیر،
مین سیناقدان، مین بیر داردان کتچیب گنبدیر،
شهریاردان، بختیاردان کتچیب گنبدیر،
علم، عیرفان، شعر، صنعت کوئرپوسودور.

رۇحوموزون سازى، نىنى، عۇدۇ كىچىدى،
گۈز ياشلارى داشلارىنى يۇدۇ كىچىدى.
اۇ كوئرپودن شاهمار كىچىدى، خۇدۇ كىچىدى،
همى رحمت، هم مرحمت کوئرپوسودور.

دۇيغولارى ناخىشلىدى، جىلالىدى،
وار او لماعى يېرىن- گۈزىن جىلالىدى،
اڭل سەۋىكىسى نە قازانىب، حالالىدى،
ياراندىيغى اۇلۇ مىلت کوئرپوسودور.

يارارلا مرهم قۇيان جراحىمىز،
دۇيوش گۇنۇ سنگىرىمىز، سىلاحىمىز،
اۇنور بىزە چۆخ گۇرمەسىن آلاھىمىز،
تارىخ اۇچۇن قىدير- قىمت کوئرپوسودور.
اۇجا دۇيغۇ، صاف مىحتىت کوئرپوسودور.
ائى اۇخوجۇ، نە داغا دۆش، نە آرانا،
باخ بۇ كوئرپۇ، جواد ھىشت کوئرپوسودور.

آذربایجان خالق شاعیرى
زىليم خان يعقوب و دۆكتور
جواد ھىشت

تبریک موزراجعتلری

جناب نامیق کمال زئیک
احمد یسوی اونیورسیته‌سی
مۆتونگى هئیاتى ریسى

ایرانین بؤیوک يازىچىسى، فيكىر و طېب علم آدامى پروفessor دوكتور جواد هيتنىن آنادان اوْلماسى نىن
-۸۰ جى اىلى مۇناسىبىتى ايله تشكىل ائتىيگىنىز آنما توپلاتىسىنا اوّلدىن پلانلاشدىرى بلان پروفراميم سېبى
ايله اىشتىراک اندە بىلەمە يەجگىمە گۈزە مۆتائىفم.
دۇغۇتىنىز اوچۇن تشكىر اندىب، حۇرماتلىرىمى بىلدىرىم.

پروفessor دوكتور تاجى سر اونوک
آتاتۇرک مدنىيت مرکزى نىن صدرى

جناب جواد بىگ

سيزى، ۸۰ اىللېيك يوبىلېينىز مۇناسىبىتى ايله صىميم - قىبدىن تبرىك اندىب، ان صىميمى دىلكلرىمى و درىن
حۇرماتلىرىمى بىلدىرىم.
سيزىن كىمى دۇنيا شۇھرتلى بىر عالىمى، تانىنمىش جراحى، چاغداش ادبى فيكىريمىزىن تانىنمىش
نۇماينىدەسىنىن ھەزەزەن ساغلام و خوشبخت گۈرمك آرزو سوندايام.
سيزى بىر داها اوركىن سلاملاپىر و تبرىك اندىرم.

حۇرماتلە،
پولاد بېزلىپول اوغلۇ
آذربايچان جۆمھۇرىتى مدنىيت ناظيرى
«تۇرک سوپى» مۆدىرى

احمد یسوی اونیورسیته‌سی موتوگی هئیاتی ریسمی آورویا یارلامتی قادین حاقلاری و فورصت برابریگی کومیته‌سی تؤپلاتیسیندا ایشتیراک ائتمک. اوچون بروکسله اولاجاغیمدان، پروفسور دوکتور جواد هیشین آنادان اولماسی نین ۸۰-جی ایلی موئاسیتی ایله کچیریلن پروفرامدا آرانیزدا اولمایا جاغیم اوچون موتاسیفم. دعوتیز اوزچون تشكّور اندیر، پروفرامینیزین موقفيتلە کىچمه‌سی آرزوسو ايله، جناب هىنته ساغلىقلی اوزچون عۆمزۇر آرزولاپىر، چالىشمالارينىدا موقفيت دىلە بىرم.

گۈلدەل آكشىت،
دۇولەت ناظيرى
۲۰۰۵/۰۳/۱۴

جناب دوکتور مصطفى يشليل يۇرت

احمد یسوی اونیورسیته‌سینده ایران تۆركلری نین دېرىلى ضيالىلاريندان بىرى اولان، جناب دوکتور جواد هیشین ۸۰ ايللىك يۇپىلشى مراسىمى نين كىچيرىلەمەسى بىزى، برليندە فعالىت گۇسترن آذربايچان مدنىت اوچاغى عۆضولرىنى حدىزى درجه‌دە سۇينىدىرىمىشدىر. بۇ مراسىمین كىچيرىلەمەسىنە گۇستىرىگىنىز سعىلر اوچون سىزە اوز درين مىستدارلىغىمىزى بىلدىرەمك اىستە بىرىك. درنگىمىز دوکتور جواد هیشین ۸۰ ايللىك يۇپىلشىنى اوزىكىن تېرىك اندىر، اونا جان ساغلىغى، خوشختىك، ادبى يارادىجىلىغىندا يىنى - يىنى موقفيتلە دىلە بىرم.

درىن حۇرمەتى،
آذربايچان مدنىت اوچاغى - برلين

عالىيجناب پروفسور دكتر جواد هىئت، دانشمند صاحب‌نام ایران

ھەمراه با شکوفە‌های زیبای بهارى و هەزمان با برگزارى جشن‌های پرشکوه نوروز باستانى، شركت در جشن هشتادمین سال تولد آن جناب براى اينجانب افتخار بىرگى است. زندگانى نمونه و پرشکوه و پرتلاش و خدمت بىرگ انسانى شما بە هموطنان ایرانى و مردم آذربايچان بە خصوص در معالجه سرپازان مجروح آذربايچان در جىڭ ناخواستە با اشرار ارامنه و خدمات بالىزش حضرتىعالى در معرفى فرهنگ و تمدن ایران بە مردم جهان و ايجاد روابط حستە بین ایران، ترکىيە، آذربايچان و ساير كشورهای جهان و دفاع از حقوق مردم مظلوم آذربايچان مورد سپاس و ستابىش ھەمگان مى باشد. اينجانب كە در كىنگە بىرگداشت نظامى گنجوى در شهر گنجە و بىرگداشت استاد محمد حسین شەھريار در باکو با

کنگره بزرگداشت نظامی گنجوی در شهر گنجه و بزرگداشت استاد محمد حسین شهریار در باکو با حضور شما شرف حضور نصیبم بود، اینک با عشق و علاقه با شرکت در این جشن پرشکوه تولد آن حضرت، افتخار دیگری نصیب گردید و به خود می‌باشد و با عرض تبریک و تقدیم این معروضه و تقدیم یک تابلو گل از آثار ناقابل خودم به آن جناب برای شما عمری طولانی توأم با سلامتی کامل از خداوند منان آرزومندم.

ارادتمند،

پروفیسور دکتر آقالار محمدیان نمینی

آنکارا - ۸۳/۱۲/۲۶

حوزه‌متلى ناميق کمال زئبيك بىگ،

سیزه سلاملازیمی و درین احتیرامیمی تقدیم اندھرک بیلدیرمک ایسته‌ییرم کی، دوکتور جواد هیئتین ۸۰ ایلليک يۇيىلشىنى آنكارادا يۆكسك احتيراما لا كىچىرمىگىنىزى سىزىن بۆتون تۆرك دۆنیاسينا ائتدىگىنىز دېرىلى خىيدىتلەرنىزدىن بىرى كىمى قىمتلىنىرىم. دوکتور جواد هىشت تۆرك جۇمهورىتلىرىنده ھر ياندا هئىكلى اوچالدىلمالى بىر مۇتفكىردىر. اوئون ۷۰ ایلليكى باكىدا يۆكسك دۇولت سوئەسىنده قىيد ائدىلمىشدى و اومىد اندىرىم کى، ۸۰ ایلليك يۇيىلشى ده آذربايچاندا مۇعىتىر شىكىلدە كىچىرىلە جىكدىر. دوکتور جواد هىشت تۆرك دىلى و ادبىاتى نىن، تۆرك مىلى شۇعور و وارلیغى نىن فداكار تدقىقاتچىسى و تبلیغاتچىسىدیر. او، حاقلى اوچاراق اىستر آذربايچان جۇمهورىتىنده، اىسترسە ده ايراندا مىلىونلارلا آذربايچان تۆركونون معنوی آتاسى ساپىلىر. دوکتور جواد هیئتین صاحبىي و ناشىرى اوچلۇغۇ «وارلیق» درگىسى اىسه ۲۵ ایلليك فعالىتى دۇورۇننە آذربايچان خالقىنا بىر مىلى اوپۇرۇسىتە قدر خىدەت ائتمىشدىر و ايندى ده بۇ شرفلى وظيفەنى لياقتله يېرىنە يېتىرمىكىدەدىر.

بىلدیرمک ایسته‌ییرم کى، حميد نطقى آيتانىن بۇ ياخىنلاردا اىسلام آباددا اينگىلىسچە نشر اندىلن «ھەر رىنگدن: دۆنەنەن بۇ گۈزە» كىتابىنا دوکتور جواد هیئتین اوئن سۆز يازماسى بۇ كىتابىن مۇعىتىرلىگىنى آرتىرماقلا ياناشى، دوکتور جواد هىشتى پاکستان اوخوجولارينا دا تانىتمىشدىر.

حوزه‌متلى ناميق کمال زئبيك بىگ،

باراتدىغىنىز بۇ گۈزىل فۇرصنىن اىستىفادە اندھرک تۆرك خالقى نىن بۇيۆك مۇتفكىرى دوکتور جواد هىشتە صىميمى تېرىيكلەرمىزى و آن خۇش آرزو لارىمىزى يېتىرمىگىنىزى خواهىش ائدىرم.

درین حوزه‌متلى،

عىين الله مەدلە،

آذربايچانين پاکستانداكى سفیرى

ايسلام آباد، ۲۰۰۵/۰۳/۱۴

دُوكُتور جواد هیئتین تشكُور نیطقى

جناب رئيس، جناب ناظيرلر، مؤحترم سفيرلر،
حؤرمىلى اوستادلاريم، عزيز دوستلار،
حؤرمىلى خانىملار و جنابلارا!

اوئنجە هامىنىزى اوزركىدن سلاملايىر و بو تۈپلاتنى يا تسرىف گىيردىگىنizه گۈرە مىتدارلىغىمى
بىلدىرىمك اىستەيرم. سىزلىرىن بىلە بىر گۈننە، منىم ۸۰ ياشىمىن قىشىد اندىلىدىگى مراسىمەدە ايشتيراكىنىز
منىم اوچۇن بىر شرف، سىۋىيچ و غۇرۇر قابانغىدىرى. بو مراسىمى ترتىب ائدن حقيقى و حوقوقى
شخصىتلەر و منىم اوچۇن ارمغان كىتابىنى چىخارانلار، باشدا «احمد يسوى اوپپىرسىتەسى» مۇتولى
ھىأتىنىن صدرى دوستوم جناب نامىق كمال زىيىك اولماقلًا مؤحترم هىيات عۆضولىرىنە تشكُور
دۇغۇلارىمى تقدىم اتىمك اىستەيرم.

بو تۈپلاتنى يا مؤحترم ایران و آذربايجان سفيرلىرى، منىم مؤحترم دوستلاريم، او جۆملەدن
آذربايجان جۆمهورىتىنىن تحصىل ناظيرى، پروفېسور مىصىر مردانوف، آذربايجان و استانبولدان گەلەرك
حۆضورلارى ايلە منه شرف و ئىميشلر.

راسىمە منىمle بىراپتىسىم تهراندان، قىزلاريم آمرىكا، تهران و استانبولدان، قارداسىم
اوغلۇ پروفېسور آقابىگ آذربايجانى و خانىمى، دوستوم و مسلكداشىم پروفېسور فان لىس و افشنگ يىگ
آلمانىادان، آنكارادا ياشىيان عزيز صينيفداشىم و دوستوم، جناب دوکتور سعدالدین بىلگىچ و دوکتور
احمد احسان كىرىملى، ايشتيراكىلارى ايلە منه بختىار اتىميشلر.

چۈخ اىستردىم كى، منىم ۱۰۳ ياشىندا اولان اوستادىم، منىم اليمە جرائح بىچاغى وئرن و باكىدا ۷۰
ايللىك يۈپىلشىمەدە ايشتيراك ائدن اوزدىناريوس پروفېسور خالىد ضيا يىگ دە آرامىزدا اولسون، لاكىن گەلە
بىلمەدىگىنە گۈرە اوستاد طلبەسى پروفېسور ابراهيم بىلدىرىم بىگ اوونو دا تمىشلەنە جىكىدىر.

دىئرلى دوستلاريم اولان مؤحترم معروضەچىلر، اوز نىطقلرىنىدە منىم حاقىمدا چۈخ گۈزل سۈزلر
سۈپىلەدىلر، حتا منىم لايقى اولدوغۇمدان داها آرتىغىنى اىفادە اندەرك منى بو محبەت آمىز سۈزلرى ايلە
محجوب انتدىلر. يۈكىشك حۆضورلارىنىزدا مؤحترم معروضەچىلرە مىتدارلىغىمى بىلدىرىمگى اوزۇمە
معنوى بۇرج ساپىرام. آنچاق حاقىمدا سۈپىلەن بۇ گۈزل سۈزلرىنى بىر قىسمىنە لايق اولدومسا،
بۇنلارىن سېلىرىنى قىسا دا اولسا بۇرادا اىضاح اتىمك اىستەيرم.

من اىكىنچى دۇنيا مۇحارىيەسى اشناسىندا «تهران طېب فاكولتهسى» نىدەكى تحصىلىمە داوام ائدرىكىن،
آتام منى استانبولا گۈزندىمك قرارينا گلدى. بو قوارى تۈركىيەن تەرانداكى سېرىي مرحوم جمال

حوسنی تارا ایله بیرلیکده یوز ایرانلی طلبه اوچون و ترمیشدیلر. بو اثنا دا آنکارادان گوزله دیگیمیز جواب و حاضرلیق ایسلری بیرآز گنجیدکدی. من ده ینتی تحصیل ایلی اوچون آد یازدیرمادیغینما گؤره بو گنجیکمه سببی ایله نیگران اولماغا باشلامیشدیم. بیر گون بیزیم دوستلاردان بیری، بعضی طبله‌لرین حور فرانسانین شهری بیروتا، داهما سوپرا دا پاریسین آلمان ایشغالیندان قورتو لماسی آردیندان پاریسه گئندریله جگینی و اوژونون ده بو طبله‌لرین سیاهیسینا آد یازدیردیغینی سوپله‌یه رک منی ده اونلارا قاتیلماغا تشویق انتدی. بو موضوع باره سینده آتمالا مصلحتلشیدیم و اوونون فیکرینی سوروشدوم. آتابم بو دو شونجه می اویرندیکدن سوپرا بیر آز عصبلشیب منه بنه دندی: «اوغلوم! من سنه ایستانبولا گئندیریرم. اورادا طیب تحصیلی ایله بیرلیکده تورک دیلینی، ادبیاتینی و تاریخینی ده اویرنه سین دئیه، یو خسا سن پاریسه هر زامان گنده بیلرسن، حتاً آمریکایا دا گنده بیلرسن.».

من وضعیتی باشا دو شدوکدن سوپرا ایستانبولا گشتدم و آتمین دندیگینی هنچ بیر زامان اوونوتامادیم. هله طلبه ایکن تووصیه‌لرینی بترینه پتیرمگه سعی گوستریدم. ایستانبولدا طیب تحصیلی و جراحی ایختیصاصیمی اوخویاندا، تورک دیلی، ادبیاتی و تاریخینی ده اویرنمگه چالیشدیم. بو ساحده تورک دوستلاریم دا منه کومک اندر دیدلر.

ایستانبولدا، ذکی ولیدی توغان، احمد جعفر اوغلو، حمدالله صوبی تانری اوور، آنکارادا ایسه فوآد کوپرولو کیمی دوپیا سوپه سینده کی عالیملر و تورکولوقلارلا یاخیندان تانیش اولدوم و اونلاردان چونخ شئی اویرندیم. سوپرا ایختیصاصیمی تاماما لاماق اوچون پاریسه گشتدم و اورادا دا فورصت تاپدیقجا پارامدیکال تدقیقاتلاریما داوم انتدیم.

ایرانا قاییتدیقدان سوپرا بو گونه قدر کچن اللی ایلليک مودت عرضینده، بیر طرفدن جراحتی ساحه سینده وار گوجومله چالیشدیم و بیر چونخ جراحی عملیاتلارینی ایلک دفعه اولاراق ایراندا حیاتا کنچیرمگه موقوف اولدوم: ایراندا بیرینجی دفعه آچیق اورک عملیاتلارینی، اکسپریمنتال جراحیسینی، انسان اوزرینده ایلک بئیرک کوچورمه عملیاتینی و ایلک اورک کوچورمه عملیاتینی ایتلر اوزرینده موقفیته حیاتا کنچیردیم. چونکی من ایستانبولدا ۲-جی جراحی کلینیکینده آسیستان ایشله دیگیم واخت، بیر قایدا و اساسی اویرنمیش و اوپنا اینانمیشدیم. بو قایدا بوندان عیبارتدری: «بو عملیات آمریکا و با آوروپادا آپاریلر، بئله دیرس، بیز ده آپارا بیلریک، یالنیز مینیموم شرایطی حاضرلار ماغیمیز کیفایتدری.» بو ایناج و اعتیمادا او زامانا قدر آپاریلمامامیش عملیاتلاری شخصاً آپاردیم و پشته مین ذیروه سینه چیخا بیلديم.

تورکولوژی ساحه سینه گلدىکده ایسه بونو قنید انتعلیم کی، من ایران، اسلام و آوروپا معاریفینی دریندن اویرنمگه ایمکانلاریم وارکن اونلاری اویرندیم، آنچاق تورکیه ده الگیغیم تورک مدنیتی و سوپرا داوم انتدیگیم تورکولوژی تحصیلی منی ایرانلی و تورک دوستلاریمدان تمايز انتدیرمگه سبب اوaldo، چونکی عصریمیزده دو ردونو بیر آرادا اویرنمک و درینلرینه گئتمک هر کسه نصیب اولماز. بو دور، دو ردونجو جنبه‌نى آنچاق تورکیه ده قازانا بیلديم، اوپنا گزوه ده بوزتون وارلیغیملا تورکیه و منی تورکیه يه گئندرن آتاما بورجلویام. من تورکیه ده مۆحاریبە زامانیندا چونخ چتىنلىکلرە تاب گئيردیم، خستەلندیم، بیر چونخ دفعه عملیات کنچیردیم، اونلارین ایزلری هله ده تماماً سیلنمیش دئیل، آنچاق قدریم و طالعیمدان، خۇصوصاً تورکیه ده کنچیردیگیم طلبه حیاتیمدان راضی يام، چونکی من تورکیه ده

اوْخومایب، تهراندان پاریسه و یا آمریکایا گتمیش اوْلسایدیم، بلکه چوْخ ماهیر و مشهور بیر جرّاح اوْلا بیلدیم، آما جواد هیئت اوْلمازدیم و بوْگون سیزلرین لوظف و سنوگینیزه مظهر اوْلمازدیم.

بعضی دوستلاریم منه دئیبلر کی، سن ایلک باشدان آمریکادا اوْخویوب اوْرادا فالسایدین، (دویکی) کیمی، «کولی» کیمی دوئناشوھر تلى بیر قلب جراھى اوْلاردین. من ده دئیرم کی، بلى، آما اوْ زامان دوکتور جواد هیئت اوْلا بیلمزدیم. من ایراندا فالاراق بير حکیم کیمی ایران میلئینه و بير آغ ساققال عالیم کیمی آذرى تۆرکلرینه و تۆرك دۇنیاسينا خیدمت اتتىگى هر شىئىن اوْستون توْتۇم و بوْ اىشده مۇرفق اوْلا بىلدیمسە، بوْ نېمیم اوْچۇن بۇيۈك خوشختىلەنەر.

من ۵۰ ایللىك پىشە حیاتىمدا دايىمما ایران ايله تۆركىيە آراسىندا و ۱۴ ایلدن بىر ایران، آذربایجان و تۆركىيە آراسىندا مدنى مۇناسىبتلىرىن گىنىشلەنمەسى و حقيقى دوستلوق و قارداشلىق علاقەلرین فۇزوولماسى اوْغۇرۇندا ئىمدىن گىلىگى قدر خیدمت ئالەمگە چالىشدىم. مثلاً آتام و آغا سالور پاشا باشدا اوْلماقلا، من و قارداشىم دوکتور فيروز بۇندان ۴۸ ايل اوْل تهراندا «ایران- تۆركىيە دوستلوق و مدنىت جمعىتى»نى قۇردۇق و بۆزىلە ایرانلى گىنجى تحصىل آلماق اوْچۇن تۆركىيە گۈندىرىدىك.

بوْگون بۇ ھدفيمىن قىسىما ده اوْلسا گىرچەكلەشىگىنى گۈرنەدە، اوْزۇمو خوشخت حىس اندىرم.

من بىر حکیم و جراح اوْلدۇغۇم حالدە، حیاتىمین بۇيۈك بير قىسىمىنى تۆرك دىللەينى اوْپىرنىڭە، بوْ سىلە ايله مدنىتىمى درىنلەشىرىپ گىنىشلەنەر مگە چالىشدىم، چوْنکى من ده ژان پۇل سارتر كىمى اينسانىن حقيقى وقچودونو، يعنى اينسانلىق ماھىتىنى و شخصىتىنى اوْنون مدنىتىنە گۈرۈر و دىلى ده مدنىتىن آيناسى و اوْنون ايتىقىال واسىطەسى كىمى قبول اندىرم. من مدنىتى ده اىقتصاد كىمى جمعىتىن آلتى بايسى حساب اندىر و اوْنسوز اينسانى حياتىن ايمكانىز اوْلدۇغۇنا ايانىرام.

من ایرانين سابقى رئىمى دۇورۇندا خالقىمین آنا دىلەيندەن و دۇغما مدنىتىنەن محروم اوْلدۇغۇنۇ گۈرنەدە اىچىمەن ناراحتلىق حىسىتى كىتچىرىپ و بۇنون چارەسىنى آختارىرىدىم. اوْ زاماندا خالقىمیز اوْچۇن دىل و مدنىتىنى يازىلى اوْلاراق و يا عۆمومى ابرتىياط واسىطەلری ايله يايماق و اوْز دىليمىزىدە تحصىل آلماق مۆمكۈن اوْلمادىغىنا گۈرە، بىر نىچە آذربايجانلى فىكىرداشلاريمىزلا (اوْستاد شهرىyar، دوکتور فەزان، دوکتور فەزان، سەھنە، ساۋالان و. س.). اوْز ائۇرۇمۇزىدە ادبى مەھفىلىر قۇرماق، بىر طرفدن اوْز معلوماتىمۇزى آرتىرىپ، باشقا تعېرىلە بازىرىمىزى دولدۇرۇدۇق، دىگەر طرفدن اوْزومۇز و تىلى اتتىگە چالىشىرىدىق. سانكى اسلام اينقىلايىنى گۈزەلەپەرىمىش كىمى، بوْ گۈنلەر حاضىرلارنى دىلەپەرىدىق. اينقىلايدان سۇنرا وئريلن نىسبى دىل آزادىغۇ قارشىمۇزى يىنى اوْقۇقلار آچدى، آچىلان اوْقۇقلار اىستەدىكىمۇز قدر گىنىش و پارلاق اوْلماسا دا، بىزە تانىنان ايمكانالاردا وار گۆجومۇزلە اىستيفادە اتتىگە چالىشىدىق و يازىلى دىليمىرى، ادبىات و مدنىتىمۇزى يايماغا و گىنجلەرىمۇز خۇصوصى شىكىلەدە تعلمىم و نەرمەگە چالىشىدىق. بوْ گۈن بۇ يۇلدا چوْخ ایرى آددىملار آتدىغىمۇزى ايدىغا اندە بىلەرىك. بوْ گۈن ایراندا دىلەينى يازىلى اوْلاراق بىلەن و اوْنۇ دۆزگۈن شىكىلە يازى بىلەن آذربايجانلىلارين يىنى بىر نىلى يېتىشمىشىدىر. ایراندا آنا دىلە دىليمىزە نىش اوْلوننان ۵۰-دن آرتىق مطبوعات اوْرقانى مطبوعات گۆستەر. بۇنلار دىليمىزىن و مدنىتىمۇزىن نە قدر اينكىشاف اندىگى و يايغىنلاشىدىغىنى گۆستەركەدە. سۈن زامانلاردا دۇولۇت طرفىنەن (ەمشەرى قۇزىلەنە) وئريلن معلوماتا گۈرە، گلن ايلدن اعтиيارا اوْخودولماق مقصدىلە، مكتىبىدا آنا دىلى فارسجا اوْلمایان اوْشاقلار اوْچۇن اوْز آنا دىللىرىنە درسىلىك حاضىرلارنى. دۇولتىمۇزىن بوْ وعدەسى گىرچەكلەرسە، اساسى قانونومۇزون ۱۵-جى مادەسى ده اىجرا اوْلونمۇش اوْلاچاق. انشاء الله. سۇزلىمەن سۇنۇندا جناب رئىس و مۇتولى ھىياتىنە، مۇحترم معروضە چىلەر و منى صىبرلە دىلەنەن بوْتۇن اىشتىراكچىلارا بىر داها شۆكىران دۇيغۇلارىمى اىفادە اندەرگ ھامىنزا اوْرکەن تشكىرلەنەر.

تشکّور

۱۶ مارس ۲۰۰۵ تاریخیندە احمد یسوی اوئیورسیتەسى مۇتولى ھیاتى نىن رىبىسى جناب ناظير نامىق كمال زىيىك طرفىيندن آنكارا شكىل و هېشىك مۇزەسى بىن سالۇنۇيدا منم توْلۇدۇمۇن -۸۰ - جى اىيل دۇنۇمۇز مراسىمى كىچىرىلىدى و گۈزىل بىر ارمغان كىتابى بۇراخىلدى. بۇ مؤحتشم مراسىمە احمد یسوی اوئیورسیتەسى مۇتولى ھیاتى اىلە بىراپتۇر آذربايجان جۇمھۇرىتى نىن تحصىل ناظيرى جناب پروفېسور مىصىر مىدانوف، ایران و آذربايجان سفیرلىرى و سفیرلىك عۆضولرى، آناتورك يۆكىك قۇرۇمونۇن رىبىسى جناب پروفېسور صادق كمال تۇرا، مېم صىنيف يولداشلاريم جناب ناظير سعد الدىن بىلگىچ و دۆكتور احمد احسان كىريملى، تۆركىيە مەدニيەت ناظيرلىكى نىن موستشارى جناب پروفېسور مصطفى ايسن، تۆركىيە مىلت و كىللەرى، اوئیورسیتە رىبىسىلرى، بىر چوخ پروفېسور و اوئیورسیتەلى دوستلاريم، درنگ رىبىسىلرى و عۆضولرى، آنكاراداڭى آذربايجانلى و تۆركىيەلى طلبەلر، عايىلەم و ياخىنلاريم ايشتىراك ائتىدلەر.

تۇپلانىدا باشدا جناب نامىق كمال اولماقا، پروفېسور مىصىر مىدانوف، ایران سفیرى جناب فิروز دولت آبادى، آذربايجان سفیرى جناب محمد نوروزاوغلو، پروفېسور صادق تۇرا، آنار رضا، پروفېسور على دوغراماجى، جناب فيض الله بوداق، پروفېسور ائلشاد عبد الله يېش، پروفېسور ابراهيم بىلدىرىم، پروفېسور كاميل ولى نريمان اوغلو، پروفېسور فان لىس، دۆكتور محمد كنگرلى، دۆكتور سعد الدىن بىلگىچ و دىگر دوستلاريم منىم حاقيمدا گۈزىل سۆزلى سۆيىلەدىلەر و منى محجىلى سۆزلى اىلە محجوب اندىب شرفلىدىرىلەر. بعضى دوستلار دا گله بىلمەدىكلەرنە باخماياراق گۈزىندرىدىكلەرى تلقراف، گۈز و مۇراجىعتلىرى اىلە تېرىكلىرىنى و اۇز دۇيغۇلارىنى بىلدىرىلەر.

بۇ سىلە اىلە مراسىمى تشکىل ائىدىن و ارمغان كىتابىنى بۇراخان احمد یسوی اوئیورسیتەسى نىن مۇتولى ھیاتى نىن رىبىسى و مؤحترم عۆضولرى جناب فيض الله بوداق و جناب سليم يۆچەاۋراال و دىگر امكداشلارينا و مؤحتىم ايشتىراكچىلارا شۆكراڭ دۇيغۇلارىمى بىلدىرىر، بۇتون ايشتىراكچىلارا تشکّور ائىدىر.

پروفېسور دۆكتور جواد هيٺ
آنكارا - ۲۰۰۵/۰۳/۱۷

Değerli başkan,
Sayın ilim adamları,

Ahmet Yesevi üniversitesinde gerçekleşen Dr. Cava Heyet-in ağrlama törenine yakından katıla bilemediğim için çok üzgünüm.

İranda ona "Asrimizin Dede Korkutu" adı vermişler. Bu hiç de sabıksız değil. Çünkü o Türk dili ve kültürünün en önemli tribunu olan Varlık jurnalını uzun seneler boyunca ardı- arası kesilmeden, sürekli çıkarıp, yayımılaya bilmıştır.

Varlık bizde sadece jurnal değil, hem de mektepdir . Bir çok çağdaş yazar ve araştırmacımızın ilk elmi çalışmaları Vârlik'tan başlanmıştır. Nitekim A. Kamali, S. Serdarinya, M.R.Heyet ve son olarak da ben şu sıralardan **sayılmakdayız**.

Bunlarla yanısı Varlık mektebinde kendisinden başka İran Türkçüğünün en büyük zirveleri: prof. H. Nütki, prof. H.Muhammetzade, prof. G.H.Beydilli, Dr. M.A. Ferzane ve başkalarının ardıcıl çalışmaları olmuştur.

Varlık hem de edebi dilimiz için bir örnek olmuş ve onda giden yetgin yazılar başka yazarlarımıza derinden etgilendirmiştir.

Uzun senelerden beri Dr. Heyetin iş yeri bozkunluğa uğrayan dilimizin tanzimat merkezine çevrilmiş, orada bugünkü dil problemleri hakkında ciddi kararlar kabul edilmiş ve de icra edilmiştir. İlk yazısı kılavuzumuz Dr. Nutki-nin çalışmalarile ilk defa Varlıkta kamu oyuna koyulmuş, ve nihayet bir çokları tarafından benimsenmiştir. Son senelerde ise iki ortografi seminari Varlık yazarları işbirliğiyle çok başarılı geçmiş ve seminarlarda oy kazanan yazı kuralları bir çok yazar ve şairlerimizce kullanılmaktadır.

Şu saydıklarım C.Heyetin kültürel çalışmalarının ancak bir bölümünü ihtiya ediyor. O bir çok değerli kitapların yazarı olmuş ve saysız yurdiyi ve yurtdışı kongrelere katılarak yüksek elmi bildirilerini sunmuştur.

Bugünkü törene katıla bilemediğimden bir daha ona göre üzgünüm ki Azerbaycan ve Türkiye kardeş ülkelerinde ona bir kaç ağrlama törenleri kurulmuşsa da , biz hala onun kendi vatanında bu işi yapamamışız!! Buna bakmayarak ki Heyetin adım koyduğu (sayı belki de yüzü aşan) yurdiyi kurultaylar ve törenler, her hangi bir amac ile başlanmışsa da , sonucda Dr. Cavad Heyet-in takrimi ve ağrlaması ile bitmiştir.

Son olarak ben kendi adımdan ve de Tebriz yazarları adından Ahmet Yesevi üniversite başkanına ve törenin saygınlı heyetine şu güzel ve değerli merasimin geçirmesi için şükran duygularımı bildirmek istiyorum.

Folklor araştırmacısı
ve Dilmac Dergisinin sorumlu müdürü
Ali Riza Sarrafi (Tebriz- 25 mart 2005)

Ahmed Yasevi Üniversitesi,
Mutevelli Heyeti

Dr. Cavat Heyet-in ağırlama şöleni Müناسibetile

Tehran, 12.03.2005

Dr. Cavat Heyet Fenomeni

İbrahim Rafraf

Varlık Dergisinin Yardımcı Redaktoru

Ibrahimraraf@yahoo.com

İlk-önce Ahmed Yasevi Üniversitesi tarafından teşkil olunmuş bu toplantıya uzaktan olsa da katılmamdan büyük şeref hissi duyduğumu dile getirmek istiyorum. Bu toplantı misilsiz- eşsiz bir insanın adını kutlamak ve hayat felsefesini öyrenmek ve ona deyer vermek amacıyla kurulmuştur.

Dr. Cavat heyet kendi ifadesiyle deyersek, "zucenbeteyn" (iki ruha sahip olan) bir insandır. Bir yandan o bir tıp ilimleri uzmanı, öte yandan, Türk dilinin tüm inceliklerine varan, onu kendi ruhunda yaşatan ve başkalarına aktaran bir dil uzmanı olarak bilincimizde yer alıyor. Fakat bir-birinden kesin ferklenen şu iki dünyanın bir insanın düşünce alanında kavuşmasını formal biçimde deyil, yaratıcı ve dinamik bir tarzda gerçekleşmiş olduğunu dikketten yayındırmamalıyız. Kur'an-i Kerimin bir yerinde Allah Taala "Merecel bahreyni yaltekiyan, baynehüma berzehün la yebgan, yuhricü minhümel lölöi vel mercan"¹ (Allah Taala iki denizi kavuşturdu, aralarında geçilmez bir bölge yaratdı ve buradan inciler töretdi.) – buyurmuş ve müminlerin dikketini farklı dünyaların kavuşmasından ne gibi bereketler doğacağına yönetmiştir. Şu metafor bugün adına toplandığımız insanın şahsiyet hususlarını ifade etmek için aydın bir güzgü sayılabilir. O, iki coşgun denizin kavuşmasından ortaya çıxmış bir fenomendir.

Şu denizlerden dağ büyülüyünde gemiler ötüyor, çilgin tufanlar esiyor, güneşler doğuyor, gündüzler, giceler, aylar, mevsimler, yıllar, asırlar ötüyor, fakat hakikat ebedi bir varlık olarak yaşamağa devam

1 - مرج البحرين يلتقيان، بينهما بربخ لا يبغان، يخرج منهم النثر والمرجان (الرَّحْمَن سورة سى)

Ahmed Yasevi Üniversitesi,
Mutevelli Heyeti

Dr. Cavat Heyet-in ağırlama şöleni Münasibetile

Tehran, 12.03.2005

Sayın katılımcılar:

Dr. Cavat Heyeti ağırlamak Türk halkını, Azerbaycan halkını ağırlamaktır. O, halkımızın çarpan yüreği, söyler dili, ağlar gözüdür. O yalnız başına bir ulusun simgesi sayılır. O, yokluk kurağında Varlık tohumu eken, yüreği, kanı ile suvaran yaşı bağıvandır. O, kendini amacına hasr etmiş, halkına mal etmiştir. İmdi Dr. Cavat bir fard deyil, bir ulusdur, min bir kalem, Azerbaycanın sinesinde yaşayan milyon yürektil. Çünkü o, karanlıklara karşı mum gibi erirken tarihimiz tamarına akmiş, halkın varlığına yayılmıştır. Bu yüzden, Dr. Cavat Heyeti ağırlamak bir halkı ağırlamaktır. Sizi ve hocamız Dr. Cavat heyeti candan tebrik ediyor, hepинize uğurlar diliyoruz.

Varlık Dergisinin Yazarlar Heyeti:

Eziz Mohnsi, Mir Hidayet Hesari, İsmayıł Hadi, Semed Serdariniya, Rehim Reisniya, Aliriza Serrafi, Akbar Azad, Hesen Mecidzade, İbrahim Rafraf

Varliqinfo@yahoo.com

free of cost in Iran. It is a great honor for us to have him on our team. Thank you – Dr. Javad. We extend our best wishes for many years of good health and success in your work.

I would like to express our appreciation to Prof. Dr. Van Lessen, an international recognized surgeon, who is known in Azerbaijan for his excellent surgery on Karabagh war injured and other Azerbaijani patients. Our thanks is also extended to Marie Thomson from Australia, who is volunteering her time to pass on her valuable medical knowledge to our young doctors and nurses. Marie – thank you. Your work is very important to us.

And last but not least to our specialist from England, Dr. Alizadeh and all the other doctors from abroad and Azerbaijan for being on our team and helping us.

The completion of the building and furnishing of the hospital with all the medical equipment from Germany took us 1 ½ years. You will see with your own eyes that our hospital meets European Standards and can compete with the best in Azerbaijan. We not only built this hospital for patients but also to teach young doctors and medical students western medicine to reach international standards.

I hope our hospital will be well received by all of you so our efforts which we put into it will be rewarded with your support and encouragement. God bless you and thank you for your attention.

Christa Ağabəy

Azerbaijan International University (AIU) in Baku. In April 2005 MIR and AIU in cooperation will open a new hospital in Baku and I hope that Prof. Dr. Javad Heyat will be able to work there with us for many more years to the benefit of his patients and students and as a teacher of our staff.

Dr. Harmen van Lessen,
Prof. of General Surgery from Solingen, Germany.

***Dear Ladies and Gentlemen,
Honorable Guests and Friends:***

Today, March the 16th, 2005, is a special day for the Azerbaijan International University and our humanitarian society Medical International Relief. On this honorable day, I have the privilege to welcome each of you for the grand opening of our hospital and medical center.

The members of M.I.R. are traveling to Azerbaijan for almost 15 years now and we still do not get tired of your beautiful country and hospitable people.

We started our work in 1990 and had the honor in 1992 to meet with the former president Heydar Aliyev, the great politician and leader of Azerbaijan, who generously supported the humanitarian work of our society. God bless his spirit. Our warmest wishes go to his son, President Ilham Aliyev, to continue the fine work of his honorable and unforgettable father.

The respectful family Aliyev is known to our society very well – especially Prof. Jalal Aliyev and his late wife, Mrs. Elnure, god bless her spirit, who have been dear friends to us for the last 10 years.

The mission of our society M.I.R. is to improve the Health Care System in Azerbaijan and to render humanitarian aid to the needy people. In the past our NGO had received help from the German Government, US State Department, NGO members and friends.

In 2003, Academic Elshad Abdullayev, Rector of the International University of Azerbaijan, asked us to set-up a teaching hospital for his medical school. With pleasure we accepted his offer and we were thankful for the opportunity to establish this hospital and medical center according to European Standards and to teach young doctors and medical students modern medicine and medical English. Our thankfulness is extended also to the honorable academic Hussein Ahmedov and all our Azerbaijani colleagues.

We would also like to express our gratitude to our German Bank in Solingen, the Cologne University Hospital of Solingen and Leverkusen, the German and Azerbaijani Doctors in Germany for their support to establish this hospital and medical center.

On this special day today, we are also celebrating the 80th birthday of Prof. Dr. Javad Heyat. Dr. Javad, a member of the French Academy, is well-known all over the world.

He is a great surgeon and a very famous philosopher and turkologist. He is also the publisher of the magazine Varliq. Dr. Javad treated 160 Karabagh war injured

Address to
The 80th Birthday of Prof. Dr. Javad Heyat
 Ankara, March 16, 2005.
 by
Dr. Harmen van Lessen,
 Prof. of General Surgery from Solingen, Germany.

Your Excellencies, dear Ladies and Gentlemen:

We have just heard that Professor Javad Heyat is very famous in Iran, Turkey and Azerbaijan. I now must tell you, that he is equally famous in Western Europe and in America, as a surgeon and as a Turcologist and as a Philosopher. I want to congratulate him to his birthday, with which according to a previous speaker he completed his second 40 years. I believe, that Professor Heyat dedicated his first 40 years completely to surgery and during his second 40 years turned his interest slowly more and more towards Turcology and Philosophy.

Prof. Heyat graduated 1946 at the Medical School in Istanbul, trained to become a surgeon in Istanbul and Paris, returned to Tehran in 1952 and became a surgical pioneer in Iran, starting with the first hip joint replacement in Iran. In 1962 he went to Stockholm in Sweden to train with Professor Dr. Crawford in Cardiac Surgery. In the same year he performed the first operation on the open heart in Iran. In 1968 he started a Research Unit in Experimental Surgery, where he successfully performed a heart transplantation on a dog. 1969 he performed the first kidney transplantation in Iran. After the Islamic Revolution in 1979 he became Prof. of Surgery at Azad University in Tehran. For 12 years he was also Editor of the Iranian Journal of Medical Sciences, published 3 surgical books and more than 79 scientific papers on Society of Surgery and founded the Iranian branch of this Society. In appreciation of his surgical achievements he was in 1983 elected to become Member of the French Academy of Science.

During all his life Prof. Dr. Heyat was interested in his Azerbaijani background and in the Turkish and Azerbaijani language. He was born in Tabriz in 1925 in a leading Iranian Azerbaijani family, his father, who studied Islamic Theology and Law, was for many years Minister of Justice in Iran. After the Islamic Revolution he founded in 1979 Varliq, the first literary journal in the Azeri and Persian language and remained the Chief Editor until today. He published a book about the History of Western Philosophy and 7 books about Turcology and about the Interpretation of Islam, he wrote approximately 250 articles on these subjects. In 2002 I accompanied him to an International Convention on Turcology in Mainz in Germany, where he is a close friend of many leading German Turcologists. He was also frequently invited as guest lecturer and to participate in conventions of turcologists at a number of North American universities.

Prof. Heyat is deeply interested in the problems of the Azeri people, especially in the Karabagh conflict with Armenia. He works since 10 years with our humanitarian NGO Medical International Relief (MIR) and since 2001 also with the

باکیدا علملر آکادمیاسی طرفیندن

دؤکتور جواد هیئتین ۸۰ یاشی طنطنه‌لی مراسیمله قىيد ائدىلدى

ماي آيى نين ۲۰ - سىنده (۳۰ اوپتى ۱۹۷۰) آذربايچان جۆمهوريتى علملر آکادمیاسى طرفیندن حاضيرلانتان دؤکتور جواد هیئتین ۸۰ یاش يۈبىلىشى مراسىمى آکادميانىن رىاست بىناسى نين بۇيوك سالۇنوندا طنطنه‌لى شكىلده كىچىرىلدى.

بۇ مراسىمە آکادميانىن رىاست هىياتى و شۇعىھ مۇدورلرى، ايرانىن باكىداكى سفیرى جناب افشار سليمانى و سفارت عۆضولرى و بىر نىچە اوپتىرسىتە ركتۇرۇ و پروفېسورۇ، مىلت مەجлиسى نۆمايندەلرى، يازىچىلار، شاعىرلر و مطبوعات نۆمايندەلرى، دؤکتور هیئتین دۇستلارى و طلبەلرى ايشتىراك ائتدىلر. مجلسىس ساعات ۱۱-۱۴ دن قدر دوام ائتدى.

رياست هىياتى نين صدرى ايجلاسى آچاندان سۇنرا آکادميك بىكىر نېيىن دانىشدى و دؤکتور

هیئتین ترجومەي- حالىنى و آپاردىغى ايشلىرى و يازىدىغى اثرلىرى و ائلهدىگى خىدەتلەرى شرح وئىدى. اوندان سۇنرا ايران سفیرى جناب افشار سليمانى دانىشدى و آذربايچان علملر آکادمیاسى رىاست هىياتىندىن بىر ايرانلى عاليم اولان دؤکتور جواد هیئتین شرفينه حاضيرلادىقلارى يۈبىلىشى مراسىمى اۋچون تشكۈر ائتدى و بۇنۇ ايرانلا آذربايچان جۆمهوريتى آراسىندا دۇستلوق و قارداشلىق علاقىقلرى نين بىر ئاظاھۇرۇ كىمى قىمتلىنديردى و سۇنرا دؤکتور هىشتى تېرىك ائتدى و ايشتىراكچىلارا تشكۈر ائتدى.

سۇنرا باكى اوپتىرسىتەسى ركتۇرۇ پروفېسور آبيل محرّموف و آذربايچان بىنالخالق اوپتىرسىتەسى ركتۇرۇ آکادمick ائلشاد عبدالله يېف، آذربايچان جەڭلەر جمعىتى صدرى آکادمick پروفېسور بۇيوك كىشى آقا يېف و آکادمii مۇعاوبىنى پروفېسور آغا مۇسى آخوندۇف، آذربايچان رادىيور تلوپزىيون صدرى اسکى ركتۇر پروفېسور نىظامى

ایران سفیرى جناب افشار سليمانى
دؤکتور جواد هیئتە دو ان يكاد،
لۇوحەسىنى تقدىم ائدىر

خودی ینف و تحصیل ناظرلیگی نشریات شوّعبه‌سی نین عۆموم مۆدورو بەروز آخوندوف دا دانىشىلار.

نظامى خودى ینف و بەروز آخوندوف دوکتور هيئت حاقىندا يازدىقلارى كىتابلارى تقدىم ائتىلىز. سۇنرا ايلاھىيات فاكولته‌سى دكانى پروفسور واسىم محمد على ینف دوکتور هيئت بارەدە دانىشىدى. سۇنرا رىاست هىيأتى نين صدرى آكاديميانىن فخرى دوکتورا دىپلومونو دوکتور هيئته تقدىم ائتدى. سۇنرا دوکتور هيئت اۆچۈن حاضيرلانمىش تقدىر، تشکۈر و مىستدارلىق لۇوحەلرى تقدىم ائدىلدى و نهايت دوکتور هيئت تربىيونا چىخىدى و تشکۈر بىطقىنى اوخودو و رىاست هىيأتى صدرى مجلسىن سونا چاتدىغىنى اعلان ائتدى.

آذربایجان علملىرى آكاديمىسى رىاست هىيأتى طرفينىن دوکتور جواد هيئته دوکتورا دىپلومو وئىريلير

(۲۰۰۵ مائى)

دؤکتور جواد هیئتین ۸۰ ایلليك يؤبىلئى

مۇناسىبىتىلە تشکىل اوْلونموش مراسىمە
آذربایجان مىلّى علملىرى آكادمىياسى نىن پىزىيدىنى
آكادمىك محمود كريموفون گىرىش سۆزو

بۇ گۈن علمى - مدنى حىاتىمىزداكى ان علامدار گۈنلەرن بىرىدىرى. گۈركىلى عالىم و مدنىت خادىمى، دۇنيا شۇھەرتلى جرâح، اوْتايلى - بۇتايلى آذربایجانىمىزىن آغ ساققال ضىاليسى، نجىب و صىمىمى ئىنسان، عزىز دۇستومۇز دؤکتور جواد هىشت ئۇمۇرونون سكىستىنجى باهارىنى ياشايىر. جواد هىشت ۱۹۲۵ - جى اىلده تېرىزىدە گۈزىل بىر باھار گۆنۈنده، ماى آىي نىن ۲۱ - دە دۇنيا ياكى گۈز آچمىشىدىرى.

تىكىچە ياشادىغى ایران اسلام رسپوبلىكاسىندا، تحصىل آلدىغى تۈركىيە و فرانس، اورگى و جانى ايله باغلى اوْلدۇغو آذربایجان رسپوبلىكاسىندا دىئىل، دىمك اولار كى، دۇنيانىن بۇتون اينكىشاف ائتمىش اوللەرىنده، آمرىكا، أوروبا علم و مدنىت مرکزلىرىنده مشهور جرâح، تۈركولوق، ايجىتىماعى خادىم كىمى تائىننان جواد هىشت خالقىمىزىن نادىر شخصىتلەندىدىرى. ۲۰ - جى يۈزىللىكىن اورتالارىندا بۇ گۈنەندك جراجىيە ايله باغلى مۇئتىر بىنالخالق علمى تۈپلاتىلارىن بۇيۈك اكتىرىتى هىچچە دە تصادۇفما اۇنوا اۇز فخرى كۆرسوسوندە آيلىشىدىرىم. بۇ علمىن اينكىشافىنداكى بۇيۈك خىدمتلىرىنە، خۇصوصا دە اورك و بۇيرك جراجىيەسىنەكى اوْغۇرلارىنا گۈرە دؤکتور جواد هىشت ۱۹۸۳ - جۇ اىلده پاريس بىنالخالق جراحلىق آكادمىياسىنا عۆضۇ سەچىلمىشىدىرى. ایران، تۈركىيە و آذربایجان رسپوبلىكاسى نىن مۇختىلف علم و تحصىل مرکزلىرىنده دە او، بىر چۆخ فخرى آدلارا لايق گۈرولمۇشدور. بىلىرىسىنىز كى، آلدىغى يۈكىك علمى تىتۈللەردىن باشقا حۆزىتلى قۇناغىمىزا گىتىش ايجىتىماعىت و خالق طرفىندىن وئرىلىميش بىر «دؤکتور» عۇنوانى دا واردىر. اونا چۆخ ياراشان و اۇزۇنۇن دە مەمنۇنلۇقلا داشىدېغى بۇ آد هىچچە دە تصادۇفما سەچىلمەمىشىدىرى. جواد هىشت سۈزۈن لاب بۇيۈك معناسىندا دؤکتور - حكىمدىرى. اون اىنسانلىغىن فيزىيىكى و معنى ساڭلاملىغى حاقيقىدا وحدتىدە دۆشۈنۈر و قايغى گۈئىتىرىر. «پىشىم جراحلىقىدىر، عشقىم ادبىيات» دۆشۈنجه سىلە جانى نىن و قىلىنىن وار گۆجونو خالقىن فيزىيىكى و معنى ساڭلاملىغى نىن قۇرۇنماسىنا حصر اىندن جواد هىشت «دؤکتور» عۇنوانى نىن بۇتون اغلىقى و شرفىنى اون اىللە بۇبودور كى، چىگىنلىرىنده لىاقتە داشىمېشىدىرى.

جواد هىشتىن آذربایجان مدنىتى قارشىسىنداكى مۆھوم خىدمتلىرى اىچرىسىنە تەھراندا ۱۹۷۹ - جو اىلدىن بۇيانا آنا دىلىنە نشر اىتىدىگى مىشىلسىز تارىخى دىرىھ مالىك اوْلان «وارلىق» ژۇرنالىنى آپرىجا قىيد ائتمىك لازىمىدىرى.

اوستاد شەھىيارىن «آزادلىق قۇشۇ» آدلاندىرىدىغى «وارلىق» ژۇرنالى تۈركولوگىا، آذربایجان فولكلورو، كلاسىك و مۇعاصر ادبىيات، ائلهجە دە دىل و تارىخ پروپىلملەرنە حصر اوْلونموش آراشدىرمالارىن

آذربایجان مدنیت تاریخی نین مۆختلیف ساحه‌لرینه داییر علمی آختاریشلار آپاران گۇزىملى عالىم آذربایجان شیفاهى خالق ادبیاتى، «آذربایجان ادبیاتى تاریخىنە بىر باخىش»، «تۆرك دىلى و لهجه‌لرى تاریخى»، «ايکى دىلىن موقايسەسى»، «تۆركلرین تاریخى و مدنیتىنە بىر باخىش» كىمى سانباللى مۇنوقرافىك تدقىقاتلار حاضىرلامىشدىر. اۇنون بۇ اثرلىرى ایران، تۆركىيە و آذربایجاندا دفعەلرلە نشر اوْلونموش، علمى اىجتىماعىت طرفىندن حاقلى اوْلاراق يۈكىك دېرىلدىرىلىمىشدىر.

قىلىمۇن و بىچاغىن قۇدرتى ايله اىنسانلارا فيزىيکى و معنوى ساغلاملىق بىخىن اىتمىك كىمى مۇقدىس بىر يول تۇنان دۇكتور جواد هيٺ بۇ گۈن نۇرلۇ بىر ائل آغ ساقالى و علم اوْستادىدیر.

بۇ يۈك علم و مدنیت خادىمى اوْلان اوْستادىمىز، عزيزيمىز دۇكتور جواد هيٺى ٨٠ ايللىك يۇيىشى گۈزىننە اوْركىن تېرىك ائدىر، اونا جان ساغلىقى و يىنى- يىنى ياردىجىلىق اوْغورلارى، بۇ يۈك سعادت آرزو لاپىرام.

آذربایجان راديو- تلویزیون صدرى، نصیرالدین طوسى اوْنيورسيتهتىسى نين اسکى رکتورو پروفessor نىظامى خۇدىيىنف دۇكتور جواد هيٺ حاقيىندا يازىدېغى كىتابى تىقىدим ائدىر.

وطن پرور عالیم و ایجتیماعی خادیم

(جواد هیئت ۸۰)

آکادمیک بکیر نبی یئف

بئیوک عالیم، مشهور حکم، یوزولماز ایجتیماعی خادیم، پروفسور - دوکتور جواد میرزه علی اوغلو هیئتین ۸۰ یاشی تمام اولور. آلین یازیمیزا چئوریلمیش بو چوخ موزگب، کشمکشلى بیر زاماندا ۸۰ ایل عؤمور سۆرمک، ھم ده بوتون شۇغۇرلو حیاتى بۇيۇ فعال يارادىجىلىق امگى ايله مشغۇل اولماق، اوژو ده ایجتیماعی وارلیغىن فيرتىنالار قۇینوندا چالخالانان دریاسىندا خالقا، جمعىته خىدەت ائتمىگىن دۆزگۈن يۈلۈنۈ مۆعىن ائدیب، بۇ نجیب آمالا فاصلەسیز و تمناسىز خىدەت گؤسترەمك حقىقتا ده بئیوک بیر قەرمانلىقدىر.

عۆمومىملى لىدرىمیز حىدر على یئف جواد هیئتین ایران اىسلام رسپوېلىکاسى ايله آذربایجان رسپوېلىکاسى اراسىندا امكداشلىغىن گىنىشلىدىرىمەسى ساھەسىنە خىدەتلىرىنى حاقلى اولاراق يۆكسك قىمتلىنىرىمىشىدیر.

جواد هیئتین ترجۇمەسى - حالى بير چوخ منجلەدە، مۇختىليف اوچجولىدە اوز عكسينى تاپىشىدبر. اۇنلارىن ان كامىلى ايسە، منيم فىكىرىمە، آكادىمایمیزین نىظامى آدینا ادبىيات اينسېتىوتوندا نشرە حاضىرلەنمىتىن «دوکتور جواد هیئت» كىتابىندا پروففسور مەحرم قاسىملىنىڭ تقدىم ائتىگى ترجۇمەسى - حالدىرىن، بىللەلىكە ده... ۱۹۲۵ - جى ايلين آخار - باخارلى بىر ياز گۇنۇندە، ماي آبى نىن ۲۴ - ده تېرىزىن سايىلىپ - سئچىلن ضىاپىلارىندا بىرى اولان میرزە على هیئتین عايلەسىنە بىر اوغلان اوشاغى دۇنیا ياخىرىپ. میرزە على هیئت اوزۇنون - ۸ - جى اولادىنا جواد آدى و تېرىر. حاضىر جاوابلىغى، ايتى دۇشونجەسى ايله دېقىنى جلب اندىن بالاجا جواد بۇيۇدوكجه اطرافينىدا كىلارىن، خۆصوصا ده آناسى نىن شۇيمىلىسىنە چئورىلىپ. آز سۇنرا اىپتىدايى و اورتا تحصىل آلدەيى مكتىبە علمە، صىنعتە حدسىز ضىاپىسى نىن معاريف پېرىرى مشهور «ايتحاد - اىسلام» جمعىتىن باشچىسى میرزە على هیئت اوز اوغلۇنون اىستەداد و قابىلەتىنى گۇرۇپ، اونۇ علم و صىنعت يۈلۈنە چىخارماقى قرارلاشدىرىپ.

جواد اورتا تحصىلىنى عسگرى مكتىبە فرقىنە ايله قۇرۇتاقدىقىدان سۇنرا تەران اوپۇرسيتىنى نىن طىب فاكۇلتەسىنە داخىل اولور. ايکىنچى كۇرسو اوغۇرلا بىتىرىدىكەن سۇنرا تحصىلىنى اىستانبۇلدا دوام ائتىرىپ. اىستانبۇلا گىتمىزدىن اوچىجە آتاسى اونا ئىشى:

- چوخ اىستەدىم كى، سىن گىنديب باكىدا اوخويىسان. آنجاق ئىلەمەلى كى، ايندى اورا دەمير پەردە آرخاسىندا دادىر. گىنديش - گلىش ايمكانى يۇندۇر. ايندىلىك منيم گوجوم اونا چاتىر كى، دۇولىنىن اىجازە

آلیب، سنی تۆرکیه یه - ایستانبولا اوخوماغا گۈندرىم. بلکه قىسمت اوّلدو، نه واختسا دمير پرددلر آرادان قالدىرىلدى، گىدېپ باكىنى دا گۇرە بىلدىن...

ئىلەلكلە ۱۹۴۳ - جو اىلده جواد هيئت ایستانبول اوّنيورسитетى نين طيب فاكولته سىيندە تحصىل آلماغا بؤلا دۆشور. طلبەلىك اىللىرى اوّنون ئۆمۈر كىتابىدا يىشى، علامدار صحىفەلر آچىر. ایستانبولۇن قايتار علمى - مدنى مۆھىطى طلبە جواد هيئتىن دۇنيا گۇرۇشونو گىنىشلىدىرىر، اون، مۆعاصر طيب علمى نين اىنجه لىكلەرىنى منىمسە يېر، اوّنيورسитетىن قاباقجىل طلبەلىرىندن سايىلىر. ائله بۇ زاماندان دا جراحىيە ايلە ياناشى، اوشاقلىقدان خۇصوصى ماراق گۇستىرىدىگى تارىخ، دىل و ادبيات مىسالەلىرى ايلە ياخىندا مشغۇل اوّلماغا باشلايىر. يۇرولوب - اوسانمادان مۇطالىعە ائدىر. طىبىي و تارىخى ادبى يېلىگى اوزونون قۇشا قانادبنا چىۋىرۇن اوّجاپولو، گۈلراوز گنج ۱۹۴۶ - جى اىلده ایستانبول اوّنيورسитетىندن كاميل بىر حكىم (دوكتور) كىمى ماذۇن اوّلور. عايىلە تربىيەسى، ائله جە ده اوّنيورسитет تحصىل - تعلىمى اوّنو عادى، سيراوى بىر حكىم كىمى فالماغا قۇرمۇر: جواد هيئت گىنىش آنلامدا حكىملىگە باشلايىر - او، اينسانلىغىن فىزىيىكى و معنوى ساغلاملىغىنى وحدتە دۆشونور، گىچە - گۇندوز يىلمەدن جراح بىچاغىنى و عالىم قىلمى نىن گۇجو ايلە چالىشىپ - چارىيىسبى.

اوج ايلە ياخىن بىر مۇدەت ایستانبول اوّنيورسېتى نين اىكىنچى جراحلىق كلىنيكاسىندا ايشلە بىر و ايلك عملىياتىنى ۱۹۴۶ - جى اىلده اوّرادا آپارىر. سۇنرا اىختىصاصىنى تاماملا ماق اوّچۇن يارىسە گىدېر و ۳ ايل ده اوّرانىن جراحلىق كلىنيكاسىندا چالىشىر. مۆتخصىص جراح اوّلاندان سۇنرا ۱۹۵۲ - جى اىلده ایستانبولا اوّرادان دا تهرانا قايدىر.

تهران اوّنيورسېتى نىزدىنەكى «هدایت» خسە خاناسىندا اوّل بىر جراح كىمى، بىر ايل سۇنرا ايسە كلىنىكا دىركىتۇرۇ اوّلاراق چالىشىر. ۱۹۶۱ - جى اىلده «جاويد» آدى ايلە اوّزىل بىر خستەخانا قۇرۇر و عملىاتلارىنى اوّرادا آپارىر. جواد هيئت بۇ يۈك جراحى عملىاتلارلا ياناشى طابتە دايىر نظرى آراسىدىرمالار اوّزىرىنە دە جالىتىر. ۱۹۵۶ - حى اىلده دامارلاردا قان لاختالانماسى (ترۇمۇز) حاقيىندا بىر كىتاب بازىر. ۱۹۶۳ - جۆ اىلده ۱۲ ايل دوام اندىن آيليق طيب ژۇرنالىنى نشر اندىر. ۱۹۶۵ - جى اىلده ايراندا «عۆزۈمى جراحلىق» آدلى مۆكمل تدرىس كىتابىنى بۇراخدىرىر.

اوزۇن حاضىرىلەنەن و بىر جۇڭ مانلۇردىن كىنچىدىكىن سۇنرا دوكتور جواد هيئت ۱۹۵۴ - جۆ اىلده ايراندا قاپالى اوّرك عملىياتى، ۱۹۶۲ - جى اىلده ايسە ايلك دفعە آچىق اوّرك عملىياتى آپارىر. ۱۹۶۸ - جى ابلدە او، داها جىسارلىلى بىر آددىم آتاراق، تهراندا ايلك دفعە بۇيرك كۈچورمه عملىياتىنى باجارىقلا يېرىش يېتىرىرىن. بىر - بىرى نىن آردىنجا گلن بۇ حادىھەل ايرانىن هە طرفىنە بۇ يۈك عكس - صىدا دوغۇرۇر، «جواد هيئت» شۆھرتى دىيلەن - دىلە، ائلدىن - ائله يايىلىر. اوّلون بۇ ساحىدەكى فعالىيتنى عكس انتدىرىن علمى مقالەلرلى، كىتابلارلى فرنسادا، آمرىكادا نىتر اندىلىر. ۱۹۶۳ - جۆ اىلدىن سۇنرا جواد هيئت بىنالخالق جراحلىق جمعىتىنە ايرانىن اساس تەشىلچىسى اوّلور. بۇ ساحىدە ائله بىر بىنالخالق علمى توپلاتىسى اوّلمۇر كى، جواد هيئت اوّرایا دعوت اندىلەمەسىن. جراحىيە علمى نىن اينكىشافىندا مىشىلىسىز خىدمەلىرىنە، خۇصوصاً ده اوّرك و بۇيرك عملىاتلارىنىدا اوّغۇرلارينا گۇرە دوكتور جواد هيئت ۱۹۸۳ - جو اىلده پاربس بىنالخالق جراحلىق آكادمىاسىنا عۆضۇ سەنچىلىرى.

جواد هيئتىن بىر فيكىرى آرتىق قانادلى ايفادىي ائتكىنلىكىمى اوّنون حائىندا چاپ اولۇنۇش كىتاب و مقالەلرە دۆشىمۇشدور. دوكتور بۇ يۈك ايفېتىخار حىسىي ايلە دئمگى خۇشلايىر كى، «پىشىم جراحلىقىدىر،

عشقیم ادبیاتدیرا». پشنه‌سی ساحه‌سینده اونون الده انتدیگی چوخ بؤیوک نایلیتلری دونیا میقیاسیندا تقدیر اولونان اوغورلاری ایندیجه قىيد اولونان فاكتى گۇسترمكله اساسلى شكىللە تصديق ائتمك اوّلار: جواد هيئت بۇ شفا داشى يېجىسى طبابت علمى نىن چوخ اوْجا مقامىنى، ذىروه سىنى فتح ائتمىشدىر. بۇ باره‌دە مۇتخصىصىلار اوّز سۆزلىرىنى دىئىجىكلەر من ايسە يالىز عالىمین تارىخ، ادبیات، دىلچىلىك، تۈركىلەرنىڭ ساحه‌سیندە فعالىتىندا چوخ مۇختصر دانىشاجاق، اونو بير وطنداش، بىر خالق مۇجاھىدى كىمى سجىھەندىرىمكە چالىشاجاغام.

جواد هيئت چوخ جىدەي شخصى ايتىظاما مالىك اوّلان عالىم و آراشدىرىيچىدىر. من بۇ دىقىلىگى وئردىگى سۆزه صداقتى، عالىمە اونىسىتە اوّلدۇغۇمۇز اوّزۇن اىللەر بۇيۇم باكى، تېرىز، تەران، باغداد، آنكارا، اىستانبول كىمى شەھىرلەرە كى علمى يېغىنچاڭلاردا اىشتىراك ائندىدە، هم دۇكتور هيئتىن تەرانداكى كلىينىكا سىنىدا، هم دە اونون وارلۇق ژۇرۇنالى نىن رداكىسىاسىنداكى فعالىتىندا گۇرمۇشىم. اوّز سۆز وئردىمى، بۇز ايشىن اىچىنەدە ايمكان تاپىپ، معروضەسىنى واختىندا حاضىرلا ياجاق، مقالەسىنى واختىندا ياجاق، بۇ قۇجمان ياشىندا آذربايجاندا، ایراندا، تۈركىيەدە، روسيادا، آوروپا، آمرىكادا كىچىرىلىن بىشىنالىخالق سىمپوزىوملارا دا واختىندا قاتىلاجاق.

پروفسور جواد هيئت زىنگىن ترجمەى - حالى نىن بۇتون اىللەرى چوخ مۆھوم علمى، ادبى، طېتى، مدنى، ايجىتىماعى حادىشەرلە علامەتدار اوّلمۇشدور. لاكىن بۇ - ۸- ايلين سىرالاماسىندا ۱۹۷۹ - جو ايلين اوّزۇنە مخصوص چوخ شىرقىلى بىر يېرى واردىر. محض ۱۹۷۹ - جو اىبل هم ایران، هم دە آذربايجان ايجىتىماعى فيكىرى تارىخىندا جواد هيئت يەن تأسىسچىسى، رداكتورو و دىيىشىز ناشىرى اوّلدۇغۇ مشهور وارلۇق ژۇرۇنالى نىن اىشىق اوّزو گۇرمەسى ايلە علامەتدار اوّلدۇ. من بۇ گۇن بۇيۇك ممنۇنىتله اعتىراف اندىرим كى، هر ايكى تايدا ياشىيان آذربايغانلى ضىاپالىلارىن بىر چوخۇ كىمى شخصاً منىم اوچۇن دە قارتىميش شاھلىق رەئىمى نىن چۈكەمىسى ايلك نۇۋىبەدە تەراندا آذربايغان دىلىنەدە وارلۇق ژۇرۇنالى نىن نشرە باشلاماسى ايلە ياددا قالدى. جواد هيئت يەن تىشىتكارلىق گۇستەرەر كى بىر - ايكى مسلكىداشى ايلە وارلۇق كىمى سانباللى بىر ژۇرۇنالى حاضىرلا يېب، مۇنتظم اوّلاراق كۆتۈلۈ تىرازىدا نشر ائتدىرەمىسى، قلم و مسلك دۇستومۇزون ۲۶ ايل دوام اندىن اصىل ضىاپالى قەرمانلىغىنيدان خېر وئرير.

بۇتون مۇعتبر بىر تۈركىلەرنىڭ سەھىپىسى درگىسىدىر. ایراندا، آذربايغاندا، تۈركىيەدە، آوروپا و آمرىكادا ياشىيان قىلم صاحىپلىرىن بۇ مۇعتبر ژۇرۇنالىن صەھىفەلىرىنە درج اولۇنان تارىخ، دىل، ادبیات، صنعت مەسىھەلىرىنە دايىر مقالەلەری بىر قايدا اوّلاراق اوّز علمى يابانىدېرىيچىلىق ايلە فرقلىنې، هارادا مسكونلاشماسىندا آسلى اوّلماياراق، بۇتون ضىاپالىلارىن بۇيۇك مارغاينا سبب اوّلوب و اوّنلارىن قلىيىنى داغا دۇندرىر.

وارلۇق ژۇرۇنالىندا مەحىض بۇجۇر تائىيرلىن ایران و آذربايغان ضىاپالىلارىندا بىرى دە ۲۰ - جى عصرىن ان قۇدرتلى صنعتكارلارىندا سيد محمد حسین شەھىيار اوّلمۇشدور. بۇيۇك شاعىر همین ژۇرۇنالا «آزادىلۇق قۇمۇ وارلۇق» آدلۇ خۇصوصى بىر شعر حىسىر ائتمىش، اونون قۇرۇوجوسونو، اوّخوجولارىنى ممنون - ممنون تېرىك ائتمىشدىر:

هرچىند قۇرتولماق ھله يېخ دارلىغىمېزدان،
آما بىر آزادىلۇق دوغولوب وارلىغىمېزدان.

وارلیق نه بیزیم تکجه آزادلیق قوشوموزدور،
بیر مۆژدە دە وئرمیش بیزە هەمكارلیغیمیزدان.
بە- بە، نە شىرىن دىللە بۇ جىت قوشۇ طۇنى،
قىندىن آلىپ ايلها مىلە دىندا رلیغیمیزدان.
دەل آچمادا كارلیق دا گىتلەر، كۈرلۈغۇمۇز دا،
چۈن لاللىغیمیز دوغۇمۇش ايدى كارلیغیمیزدان.
دۆشمن بیزى ال بير گۇرە تسلیم اولۇ ناچار،
تسلیم اولۇرۇق دۆشمنە ناچارلیغیمیزدان.
... هۆشىيار اۋلاسى دۆشمنى مغلوب ائە جىكسىز،
دۆشمنلىرىمیز قۇرخورو هۆشىيارلیغیمیزدان.

اۆتايلى - بۇتايلى آذربایجاندا ايجىتىمماعى فيكىرىن مىلى اۆزونودرکىن اينكىشا فىندا وارلیق ژۇرنالى نىن حقىقتاً دە چۈخ جىدى، تارىخى خىدمتلىرى اولموشدور. اۇنون تۈرك دۇنياسى خالقلارى نىن حياتىندا اوينادىغى رۇلو واختىلە ملانصرالدىن ژۇرنالى نىن بۇتون اسلام عالمىنده كى تارىخى مىسياسى ايلە مۇقايسىسى ئىدىن عالىملىر تىمائىلە حاقدىدىرلار. دۇغۇرۇداندان دا اينقىلايى دۇنوش مىرھەلەرىنده آبرى - آبرى اوڭلەرلە دەنگىزلىك آب - ھاوانىن يارانماسى مطبوعات عالمىنده دە بۇيۈك جانلانمايا سىبب اولۇر. ملانصرالدىن ژۇرنالى نىن روپىيا ايمپرياسىنا ايلك سارسىدىيچى ضربەنى وۇرمۇش ۱۹۰۵ - جى اىل اينقىلايى نىن بىلاواسىطيه اوڭلەدە يارادىغى دەنگىزلىك احوال - روھىيە زەنیندە مىدانا گىلدىيگىنى بۇيۈك ادېب و ايجىتىمماعى خادىم جليل محمد قولوزادە اۆزۈ درىن صىميمىت دۇغۇسو ايلە اعتىراف ئىتمىشىدىر. دۆكتور جواد هيست ايجىتىمماعى حادىشلەرىن ماهىتىن دۆزگۈن نىتىجە چىخارماقى باجاران حستاس و مۆدرىك بىر مۆحرىر كىمى اۆز ژۇرنالىنى ايراندا پەلەۋى شاھلىق رەئىمىن سوقوطۇ و اسلام اينقىلايى بىن پارلاق غلبەسى ايشىغىندا تأسىس اتتى. ايندى ۲۶ ايل اوپلوب كى، او اۆزونون دەنگىزلىك عقىدەسىنە صاديق قالاراق ھەر ايکى اوڭلەدە بىن ايراندا و آذربایجاندا اۆز نجىب تارىخى وظيفەسىنە صداقتە خىدەت اتتىر. ژۇرنالىن فعال امكاشلارىندا بىرى اۇلان اىستەدادلى شاعىر، بىزىم دۇستومۇز حسن مجيدزادە (ساوالان) بىن حاقلىق اۇلاراق دەنگىزلىك كىمى، وارلیق ژۇرنالى تكجه ايراندا ياشىيان آذربایجانلىارين اۆميد چىراڭى دىنلى، ھەم دە بۇتون دۇنیا اوڭلەرىنە ياشىيان سۈيداشلارىمیزىن معوى كۈرپۈسۈ، اوركىن - اورگە يۈل سالان، نور چىلەين مشعلى اولموشدور.

من دۆكتورون تەراندا يېرىشلىمىش تواضۇع مىسکىنى تائىرى باغيتسىلان وارلیق رداكسياسىندا دفعەلرلە اولموتىن، اۇنون بۇ چتىن و شىرقلى وظىفەنى يېرىنە يېتىرمىك ايشىنە ج. ھىتىتە داياق دۈزان اۆز عمللىرى، اىستەدادلارى ايلە اونا كۆمك ائدىن مشھور قلم صاحبىلىرى، تائىنمىتىش عالىم و شاعىرلەردن فرزانە، حمید نطقى، كريم مشروطەچى (سوئىز)، غلامحسىن بىگلەلى، عبدالكريم خامنەاي، على كمالى، اسماعىل هادى، عزيز محسنى ايلە دفعەلرلە (بعضىلىرى ايلە ھەم دە باكىدا) گۈرۈشوب اونسىتىدە اولموش، فيكىر مۇيادىلەسى آپارمىش و دردلىشمىش، اۇنلارىن بۇيۈك ايجىتىمماعى غایەلىرىنە او جۆملەدەن دە ادبى دىلەدە واحد يازى مدنىتى بىر قرار ائتمك اوغرۇندا مۇبارىزەلرینە درىن رغبتەلە ياناشمىشام، اوركىن تقدىن

اتئمیشم، اونلارین «آغ ساققال بیولداشی» باش رداکتور دوکتور جواد هیشت ایله جان- دیلدن دوستلوق ائتمیشم. فخر اندیرم کی، رداکسیا هیأتی بعضی مقاله‌لریمی وارلیق ژورنالیندا نشر ائتمکله منه ده باش اوچالیغى، شرف گتیرمیشدیر.

جواد هیشت ایرانین و، من دئيردیم کی، بۇتون ياخين شرقين چۈخ مەحصۇلدار آذربايچان شۇناس، تۆركىلوق عالىملارىندن بېرىدىر. اونون اوز تدقیقات اوپىشكىتىنه مۇناسىبىتىنده بىر فۇندامەتالىزم اوزۇنى گۆستىر. ایران، تۆركىستان، اوزىكىستان، تۆركمنىستان، قازاغىستان، قىرغىزىستان و قاقانۇز كىمى اوڭىھىلەر دە نشر خرونولوگىاسىندان آسىلى اولمىياراق، ايندىكى حالدا دوکتور جواد هیشت يىن كىتابلارى تۆرك تارىخى، آذربايچان دىلى، فولكلوروموز، آذربايچان ادبىاتى، عۆموماً تۆركولوگىيابا دايير منطىقى آردىجىللىقلە اساسلى بىلەكلەر وئرن مۇعىتىر منجلەدىر.

«تۆركلەرين تارىخ و مەدىنيتىسە بىر باخىش» مۇنوقرافىياسىنى دوکتور ج. هىشت يىن عۆمومىتىلە تۆركولوگىيا علمىنە بىر گىريش اثىرى آدلاندىرماق اوچان. تۆرك معنونىتى نىن آيرى- آيرى ساحەلرین، بۇ ساحەلرین ھە بېرىنەدە مۇوجود خزىنەلەر بلد اوچماق، اونلارين كىلەدىنى آچماق اوچون بۇ كىتاب حقىقتاً اوپىورسال بىر آچار روپۇنۇ اوپىنائىر. ان قدىم زامانلارдан باشلايىب اوچتا عصرلە، داها دقىق دىشك، ۱۵- جى عصرە قدر سۆرن بۇيوك بىر زامان كىسيكىنەدە تۆرك قۇمۇنون تارىخى نىن يېğjam علمى خوتااصەسى اولان كىتاب بۇ شەرفلى تارىخىن آيرى- آيرى مرحلەلرى حاقيقىدا آيدىن علمى تصسۆر اوپىادىر.

تۆرك دىللەرى يىن تارىخيئە دايير فۇندامەتال ائرىنەدە دوکتور ج. هىشت بۇ دىللەرىن منشائىنەن، مۇزفولۇزىك قۇرولوشوندان بىح ائدىر، «ديوان لغات الترک»، «قوئاتادغۇ بىلەك»، «عطبةالحقائق» كىمى ائىلەرىن «اوغوزنامە» نىن دىليمىزىن تارىخى باخىمەندان تەخلىلىنى وئرىر. اوغۇز قۇرۇپ دىللەرىن نىن، او زونون دىالكتىرى نىن چاغداش دۇرۇمۇنا ائرەدە مۇفصل بۇلەملەر حصر ائتمىشدیر.

فولكلور اورنىكلرىمېزدىن بىح اندن كىتابىندا عالىم آذربايچان شىفاهى خالق ياردىجىلەغىنىن چۈخ زنگىن درىاسىنا باش وۇراراق اونو خالق آراسىندا گىشىش يايلىميش بۇتون ساحەلرینى آراشدىرىپ، علمى تصنىفاتىنى و مۇختىر شەرىجىنى وئرىمېشدىر. طلبكار اوخۇجو بۇ ائرەدە حتاً اىسلامدان اوچىجە كى تۆرك اپۇسوندان باشلامىش، ايندى خالق آراسىندا ان چۈخ يايلىميش ائل دىئىملىرىنە، اىلە جە ده ایراندا آذربايچان دىلى نىن و مەللەرىنە قدر بۇتون باشلىجا فولكلور اورنىكلرىمېز حاقيقىدا بۆكىشك اىختىصاصلى معلومات آلا بىلەر.

دوکتورون «آذربايچان ادبىياتى تارىخىن بىر باخىش» مۇنوقرافىياسى اوتايدا يارانمىش ايلك سىستەمى آذربايچان ادبىياتى تارىخى كىمى چۈخ قىمتىلىدىر. آذربايچان مىلى علملىك آكاديمىاسى نىن مۇخbir عۆضوو، ائدىرىدى كى، دوکتور جواد هىشت فولكلوروموزون زنگىن ماترىالىنى سىستەملەمە اىشىنى- بۇ بۇيوك عالىم و وطنداشلىق اىشىنى اوز ائرىنەدە ادبىاتىمىزىن قىمتلى خزىنەسى نىن اينچەلەكلىرىنە واراراق مۇوفقىتىلە يېرىنە يېتىرمىشدىر. عالىملار آرتىق فرقىنە وارمىش و تصدىق ائتمىشلىر كى، جواد بىگ بۇ ائرىنەدە ايندىيە دك نىش اندىلىمېش ادبىيات تارىخىنەدە آدلارى چكىلمەين قاضى عبدالله خوبى، طرزى افسار، الوان شىرازى، تېرىزلى كىلىلى كىمى صنعتكارلار حاقيقىدا ايلك دفعە معلومات وئرىمېشدىر.

جواد هىشت وطنداشى اولدۇغو ایران اىسلام رسپوبلىكاسىندا، اوزادا ياشايان بۇتون خالقلارا شرفلە خىدەت اندن جفاڭش ضىالى، غىنرلى آذربايچان اوغلۇدور. اونون ایران اىسلام رسپوبلىكاسى ايله

آذربایجان بسپوبلیکاسی آراسیندا قارشیلیقلی علاقه و موناسیبتلرین اینکیشاپیندا بؤیوک خیدمتلری وار. ارمنستان- آذربایجان آراسیندا قاراباغ موناقیشه‌سی حاقدیندا، ارمئی بریرلری نین ایشغالا معروض قالمیش آذربایجان بولگەلریندە تؤرتىدىكلىرى جىنایتلرى حاقدیندا دوكتور جواد هيستین يازىب، دۆزىيانىن بىر سىرا اوڭكلەلریندە يابىدېغى حقىقتلر اۇنون خالقىمىزىن وطن پرور اۇولادى كىمى گۇستىرىدىگى ثەرعەلى فعالىتى نىن گۇستىرىجىلەرنىدىر.

ارمنى تجاووز کارلارىنا قارشى دؤيوشلرده يارالانمىش آذربایجان عسگرلری نين بؤیوک بىر دستەسبىنى ايراندا تمناسىز مۇعاليجه اندىلەمەسى، او جۆملەدن احتىاجى اولانلار اۆزۈرنىدە لازىمى جراحيه عملىاتلارین آپارىلماسى جواد هيستین ترجومەسى- حالى نىن ان علامتدار صحىفەلریندن بىرىنى تشکىل ئىدىر.

بۇ زىنگىن عۆمۇرنامە حاقدیندا نصوئورلىرىمىز داها آيدىن و كۈنكرت اولسون دىئىه من ۱۹۹۳- جۇ ايلدە آذربایجان ارمنستانىن تجاوۆززونە معروض قالىب تكىلندىگى آغىر بىر زاماندا دوكتور جواد هيستین تۈركىھ پىزىدەنتى سۆلشىمان دىميرالله گۇئىدرىدىگى مشهور مكتوبون بعضى مقاملارىنى بۇرادا سىلسەنديزىم:

بۇ گۈن آرازىن قۇزئىيەنەكى دىنداش و سۇيداشلارىمىز، يعنى قارداشلارىمىز تارىخىدە آز راستلانىدىغىمىز بىر فاجىعە و سۇى قىرىمینا معروض قالمىشىدىر. ھم دە بؤیوک بىر مىلت و يا گۆزجلو بىر دئولەت طرفىنەن دىئىل، بۇتون تارىخ بۇيۇر حىمایەمىز آتىندا ياشايان و عەدىتىمىز سايەسەنەن بۇتون اينسانى حاقلاردان فايدالانان ارمەنلىر طرفىنەن! طبىعىدېر كى، اۇنلارين بىلە بىر آزغىنلىق و جىنایتە تېسىۋەت و جىسارت گۇئىترەلرینە سبب بۇتون مۇسلمانلارین، على الخصوص تۈركلرین دۆشمنلىرى اولان بۇ گۈنکو بؤیوک دۇولتلىرىن دىستكلىرى و ياردىملارى اولمۇشىدور. فقط سبب نە اولورسا- اولسون، دۇرۇم مىشىاندادرىر. ارمەنلىر ان مۇدرن سىلاحلارلا آذرى قارداشلارىمىزىن وطنىتە هۆجوم اندىب، اينسانلارى بۇئىرەك- كىچىك، قادىن- كىشى دىئەدن فجىع شىكىلەدە ئۆلدۈرۈپ، اتۇرىنى، يۈرۈلەرىنى دا داغىدېب، تالان اندىبىلر. ۵ اىلدىن بىرى دوام اندىن بۇ تجاوۆز و قتل- عاملار سۇن زامانلاردا داھا دا شىدەتلەنمىشىدىر.

بىلە بىر دۇرۇم قارشىسىندا مۇسلمان دۆزىياسى نىن، تۈركلرین، تۈركىھ و ایران اىسلام جۆمهۇرىتى نىن و اولو سلاپارىمىزىن وظىفە و مسئۇلىتلىرى نە اولا بىلە؟

بۇ مظلوم، سىلاحىزىز، اوردو سوز و اسارتىن يېنېچە چىخىميش قارداشلارىمىزى يالقىزىمى بۇرا خەمالى يېق؟ ارمئى- داشناڭ اوردو سۇنون اۇنلارين بۇرۇلارينا حىاسىز جاسىنا تجاوۆززونە، قادىن و كىشىلەرىنى، قۇجا و اۇشاقلارىنى آجىمادان اولىدۇرەملىرىنە تاماشاچىمى قالا جاڭىق؟ بۇ، بىزلىرىن شرفىنە، تۈركلۈگە و مۇسلمانلىغا، نەهايت اينسانلىغا ياراشارمى؟ بۇ بىزىم شانلى تارىخىمiz سىغارمى؟

سايىن جۆمهۇر رىسى، لۇطفا منى عفو اندىن، بۇ سطىپىرىنى گۆز ياشلارىمىن قاباڭىنى آلا بىلە دە بازىرام و بۇ آندا آللادە تىعالادان خالقىمىزا قۇرتولۇش ياخدا اۇزۇمە اولۇم اىستە بىرم.

آذربایجان خالقى دۆزىيانىن ان ايگىد، جۆمرە، چالىشقان و آنلايىشلى خالقلارىندا ئىدىر. تارىخىن فاجىعەسى اۇنلارى پارچالامىش، بىزدىن آپىرمىش، رۇس اىستىلاسى و كۆمۈنېست اىستىيدادى اۇنۇ بۇ گۈنکو ارمئى جىنایتلرىنە قۇرۇيان و تەرىمىشىدىر. فقط، اۇنلار قىرىمۇزى رۇس بۇيۇن دوروغۇ آتىندا ياشادىغى زامان بىلە بۇ قدر آغىر دۇرۇما دۆشىمەمىشلەر و سۇى قىرىمینا معروض قالماشىلار تأسۇف كى، يېنېچە

ایستیقلال و حوزه‌یته قوژو شد و قدان سوئرا بیر گون راحات نفس آلمامیشلار، اوسته‌لیک، امنیتلرینی، دولانیشیقلارینی، بیورد- بیوالارینی و حتا جانلارینی دا ایتیرمکله دیلر. عجبا بۇ داییما دوام اندن اولوم تهلوکه‌سیندن قۇرتولماق اۆچۈن نه اتسىنلەر؟ تکرار رۇس بۇبىندوروغونامى گىرسىنلەر؟ طبیعى کى، بۇنا نه اۆزىزلىرى، نه تۈركىيە، نه ده ایران، خۆصوصى ايلە بىزىل تەممۇل ائدە بىلەرىك. بۇ حالدا واحت كىچىرمەدەن اۇنلارين ياردىميانا گىنك، و قارداشلاريمىزى بۇ ظۇلما، يانغىن و قىرغىندان قۇرتاراق، اۇز تىرف و حىشىتىمىزى ده قۇروياق...

بۇيوك حكىم، تانىنمىش عالىم جواد هيئتىن حلال مۆكافاتلارىنىن، فخرى آدلارىنىن گؤسترىجىلىرىنى آلت - آلتا دۆزىشك، بۇيوك بير سياھى آلبانار. تىكچە پارىس بىشىنالخالق جراحلقىن آكاديمىاسى نين حقىقى عۆضۇو آدى بۇتۇۋ بير يارادىجى اىنسان عۆمرۇنون علمى اکويوالىتى كىمى اىن بۇيوك دېرە مالىكىدىر. عالىم ۱۹۸۲- جى اىلدىن آذربايچان مىلى علملىر آكاديمىاسى نىظامىي آدينا ادبىيات اىنستىتوو علمى شۇراسى نين فخرى عۆضۇو، ۱۹۹۱- جى اىلدىن آذربايچان يازىچىلار بىرلىگى نين عۆضۇو و «ميرزە فتحىلى آخۇنۇزداھە» آدينا مۆكافاتىن لانۇرئاتىدىر. ۱۹۹۴- جۇ اىلدە جواد هيئت «مەد آراز» مۆكافاتينا لايىق گۇرۇلموشدور. او، آذربايچان رسپوبليكا سىندا فعالىت گؤسترن اۇندان آرتىق اوپىورسىتىن و علمى تدقىقات اوجاغى نين فخرى عۆصۇو، فخرى دوكتورو، ياخود فخرى پروفېسور و سچىچىلىمىشىدىر.

جواد هيئتىن اون اىللر بۇيۇ يۇرۇلماق بىلەدەن دوام اندن چۈخ ساحىلى و محصولدار علمى - ايجىتىماعى فعالىتىنى خۇلاصە ائندىدە هله اون اىل بۇندان اول حصر اۇلۇنۇش ياخشى بير مقالەنىن سرلۇوحەسى يادىما دۆشىدۇ:

جواد هيئتىم منىم، جواد حىشىرتىم منىم. (پروفېسور ن. رضايەف)

بۇ گون عالىمین بۇ حىثيرانلىق و حىرىت دۇغوران فخرى آدلارى نين سياھىسىنا اونون خۆصوصى ايلە يۆكىشك قىمتلىنىدىرىدىگى بير شرفلى مقام دا علاوه اولۇندۇ. ۸۰ اىللىك يۇبىلىشى و محصولدار علمى، ايجىتىماعى فعالىتى مۇناسىبىتى ايلە آكاديمىامىزىن رىاست ھىأتى يىشكىدىلىككە جواد هيئتە آذربايچان مىلى علملىر آكاديمىاسى نين فخرى دوكتورو آدینى وئردى.

هم بۇ گۈزل مۆكافات مۇناسىبىتىلە، هم دە شانلى ۸۰ اىللىك يۇبىلىشى ايلە علاقىدار اولاراق دوكتور جواد هيئتى - بۇيوك حكىم و عالىمى، گۈزل اىنسانى، عزيز دۇستو، منىم بۇيوك قارداشىمى، آغ ساققاڭىمى نىظامىي آدينا ادبىيات اىنستىتوتونون عالىملرى آدیندان اۆركىن تېرىك اندىر، و اونا، مەرىيەن عايلەسىنە، قدرىيلن اۇلادلارينا، گۈزل نوھلىنە، قلم و مسلك دوستلارينا بۇيوك سعادت آرزو ائدیرم!

دۇكتور ھىئىن گنجىلىگى

گنج جواد ھىئىت حربى مكتىدە (۱۳۱۸)

گونئی آفریقالی حکیم - جراح کریستیان بارناردلا بیرلیکده

وارلیغین یازیچیلاری ایله بیرلیکده

آیاق اوسته کیلر ساغدان: کریم منظوری خامنه‌ای، علی کمالی، صمد سرداری نیا، حسن مجیدزاده
(ساوانان)

اوتورانلار ساغدان: دوکتور جواد هیئت، غلامحسین بیگدلی، دوکتور حمید نطقی، تیمور
پیرهاشمی

دؤكتور جواد هيئت و جليل محمد قولوزاده نين نتيجه سى زرّين شجري

وارلیق در گیسى نین ياز يچيلار هئيأتى ايله بىرلىكده آياق اوسته كىلر ساغدان: محمدرضا هيئت، حسين محمدزاده (گۇئىشىلى)، حسن مجيدزاده (ساوالان)، ابراهيم ررف، عليرضا صرافى اوئورانلار ساغدان: عزيز محسنى، دؤكتور جواد هيئت، كريم مشروطەچى، ميرهدايىت حصارى

کیریمدا تۆركولۇزى قۇرولتايى ۲۰۰۴

دۆكتور جواد هيئت و

احمد يسوى اۇنيورسитетەسى مۇتولى باشقانى نامىق كمال زئىبىك

میرزا علی هیئت
(دکتور جواد هیئتین آناسی)

AZERBAIJAN

CULTURAL SOCIETY IN NORTHERN CA.

Varlıqilen varlıcımızı qoruyan,

Turk Ellerinin yashayan dedequrqurdu,

Azerbaijanın menevi atası.

PR. DR. JAVAD HEYAT - IN 80 İLLİĞİ

Qutlu olsun

Şimali Kaliforniya Azerbaijan Medeni Jemiyeti

SAN JOSE CALIFORNIA

DEC. 04. 2004

وارلیق در گیسی نین یازیچیلار هئیأتی و اوخوجولارینا موراجیعت

حؤرمتلی یازیچیلار و اوخوجولاريمىزدان اوز مقالەلرینى حاضيرلادىغى زامان آشاغىداكى قىيىلەر دېقىت يئيرەلمىرىنى خواهىش ائدىرىيک:

- ۱ - مقالەلر ايستاندارد A4 كاغىزى نىن بىر اوزوندە اوخوناقلى شىكىلدە يازىلمايدىر.
- ۲ - باشلىقدان سۇنرا، مقالەنин خولاصلەسى و آچار سۈزلەر (مقالەنин مضمۇنونو تمثىل ائدن اساس كلمەلر) درج ائدىلەلمىدىر.
- ۳ - بوتون يازىلار اورتوقرافىك قۇراللار اساسىندا تنظيم ائدىلەلمىدىر.

۴ - تۆرك دىلىنده يازىلان مقالەلر آذربايجان تۆركجهسى نىن ادبى شىوهسىنده اولمايدىر. وارلیق در گیسی باشقۇا تۆرك دىللى خالقلارين ادبى نايىلىتلىرىنдин و اونلارين سۇز خزىنەسىنдин مۇعىن درجهدە و آذربايغان شىوهسىنى پوزماماق و خالقىن دىلىنдин قۇپماماق شرطى ايلە فايدالانماقى ضرورى حساب ائدىر، آنجاق آذربايغان دىلى نىن اوزونه مخصوص شىوهلىرىنى و گۈزلىكلىرىنى قۇروماغى اوز باشلىجا و ظيفە بۇرجو حساب ائدىر. باشقۇا تۆرك دىللىرىنى و شىوهلىرىنى و اونلارين فولكلورونو آراشدىرماغا حصر اولموش مقالەلر طبىعتا بۇ قايدادان اىستىشنا ائدىلەر. در گىمىزە چاتان بوتون مقالەلرین مۆلھىلرىنە تشکۈرۈمۈز بىلدىرمكىلە برابر، لازىم گلىنجە اونلاردا اىشلن بعضى كلمەلر يا عىبارتلرى آذربايجانلىلاشدىرماق حافىئى اوزومۇزە ساخلايىرېق.

۵ - يازىچى نىن آدى، آدرسى و تلفون نۆمرەسى و مۆمكۈنسە عكسى مقالەنى مۇشایىت ائلهەمەلەيدىر.

۶ - ايم坎ان اولدوغۇ حالدا مقالە Word بىلگى سايار برنامەسى ايلە حاضيرلانتمالى و بىر دىسكت اوزرىنده وارلىغىن دفترىنە چاتدىرلەلمىدىر.

۷ - شخص، طايىفا و مكان آدلارى نىن دۆزگۈن ايملاسى لاتين اليفاسىندا و ئىرەلمەلەيدىر. وارلیق در گیسی لازىم گلىنجە مقالەلرى قىسالىتما و اىصلاح ائتمە حافىئىنە مالىكىدىر. دىئرلى امكداشلىغىنizza گۈرە تشکۈرۈمۈز بىلدىرىرىرىك.

وارلیق در گیسی

آبونه فورمو

آبونه اولنماق ایستهین عزیز وطنداشلاردان ایلليک آبونه بولونو . . . (تومن) آشاغيدا قيد انديلن
حسابا ياتيرب، بانك قيصيى بى قۇرم ايله ياناشى وارلىغىن دفترىنە گۈندرەملرى خواهيش اولونور:
حساب نۇمرەسى ۲۱۶۳ (دكتر جواد هيست)، بانك ملي، شعنة داريوش، تهران، خيابان بهار
آبونەتىن آدى و سۆزى آدى
آدرس:

پۈست كۈدۈ

تلفۇن نۇمرەسى

وارليق درگىسى

تهران، شهرک غرب، فاز ۲، خيابان هرمزان، برج ۹ طبقه ۳ و يا
خيابان فلسطين شمالى، شماره ۱۵۱، تلفن ۶۴۶۶۳۶۶
حوزه ملى آبونەچىلىرىمىزدىن قايقادان قالان بورجىلارنىي اۋەممەللى خواهيش اولونور.

وارليق - مجله فرهنگى، ادبى، هنرى به زيان تركى و فارسى

شماره امتياز: ۸۵۲۸

صاحب امتياز و مدير مسئول: دكتر جواد هيست

دبير: ابراهيم ررف

چاپ كىميا

آدرس: تهران، شهرک قدس، فاز ۲، خيابان هرمزان، برج ۹، طبقه ۳ و يا

تهران، خيابان فلسطين شمالى، شماره ۱۵۱، كد پستى ۱۴۱۶۹

تلفن: ۶۴۶۶۳۶۶

VARLIQ - Quarterly Journal in Persian and Turkish

Chief Editor: Dr. Javad Heyat

Assistant Editor: E. Rafraf

3rd fl., Tower 9, Hormozan Ave., Phase 2, Shahrake Gharb or

151 Felestin Ave., Tehran, IRAN, Tel. 6466366

mail: varliqinfo@yahoo.com

ISSN 1023 7186